Hebrews

דער בריוו צו די יידן

(מאמינים אינם משיח)

1 In many and various drakhim *(ways)* Hashem in amolike times *(olden times)* spoke to the Avot by the Nevi'im.

א נאכדעם ווי ה׳ האט פארצייטנס אין אפט מאל און אויף
oif un mol oft in fartseitns hot Hashem vi nochdem
on and times often in ancient days had Hashem as then

פארשיידענע אופנים גערעדט צו אונדזערע אבות אין די
di in avot undzere tsu geredt oifanem farsheidene
the in fathers our to spoken ways various

נביאים ,
neviim
prophets

2 At the Ketz HaYamim, Hashem spoke to us by HaBen, whom He appointed Bechor of the Bechorah, Yoresh Kol *(Heir of All Things)*, through whom also Hashem BARAH ES HASHOMAYIM V'ES HA'ARETZ;

ב האט ער אין די דאזיקע לעצטע טעג גערעדט צו אונדז אינם זון ,
zun inem undz tsu geredt teg letste dozike di in er hot
Son in the us to spoken days last these the in He has

וועמען ער האט באשטימט פאר א יורש פון אלעם, דורך וועמען
vemen durch alem fun yursh a far bashtimt hot er vemen
whom through all of heir a for appointed has He whom

ער האט אויך באשאפן די וועלטן,
veltn di bashafen oich hot er
world the created also has He

3 Who being the Shekhinah zohar *(brilliance)* of Hashem and the exact impress and demut of Hashem's essential nature, being, and reality, and sustaining everything by his Dvar HaKo'ach, after he made tihur *(purification)* of chatta'im *(sins)*, sat down at LIMIN *(the right hand)* of the Majesty on High.

ג וועלכער, זייענדיק די אפשפיגלונג פון זיין הערלעכקייט און דאס
dos un herlechkeit zain fun opshfiglung di zeiendik velcher
the and glory His of reflection the being who

אויסדריקלעכע געשטאלט פון זיין מהות , און האלט אויף אלץ מיט
mit alts oif halt un mhut zain fun geshtalt oisdrikleche
with all up hold and essence His of form express

דעםווארט פון זיין מאכט, ווען ער האט געמאכט א ריייניקונג פון
fun reinikung a gemacht hot er ven macht zain fun vort dem
of purification a made has He when power His of word the

אונדזערע זינד דורך זיך אליין, האט זיך אנידערגעזעצט אויף דער
der oif anidergezetst zich hot alein zich durch zind undzere
the on sit down self has alone self through sin our

רעכטער *זייט פון דער (ג-טלעכער) מאיעסטעט אין די הויכקייטן;
*hoichkeitn di in miestet G-tlecher der fun *zait rechter*
highest the in magnificence divine the of side right

[4] He had become as much superior to the malachim as ha-Shem *(the Name)* Rebbe, Melech HaMoshiach has inherited is more fest *(excellent)* than theirs.

[5] For to which of the malachim did Hashem ever say, BENI ATAH, ANI HAYOM YELIDTICHA *(My Son you are; today I have become your Father)*? And again, ANI EH'H'YEH LO L'AV V'HU YIHEYEH LI L'BEN *(I will be to Him a Father and He will be to Me as a Son)*? [6] And again, when Hashem brings HaBechor into the Olam Hazeh, He says, "Let all Hashem's malachim worship him." [7] And of the malachim, Hashem says OSEH MALAKHAV RUCHOT MESHARTAV EISH L'HET *(He makes his angels winds and his servants [i.e., ministering angels] flaming fire)*. [8] And Hashem says to HaBen, KIS'AHCHA ELOHIM OLAM VAED SHEVET MISHOR SHEVET MALKHUTECHA *(Your throne, O G-d, will endure for ever and ever, and the scepter of justice is the scepter of your kingdom)*.

ד ווערנדיק אויף אזויפיל דערהויבענער פון די מלאכים אויף
oif malochem di fun derhoibener azoifil oif verendik
on angels the of superior as much on becoming

וויפל דער נאמען, וועלכן ער האט געירשנט, איז חשובער פון
fun chshuber iz geirshnt hot er velchen nomen der vifl
than is inherited has He which Name the how much

זיי . ה ווארום צו וועמען פון די מלאכים האט ער ווען נישט איז
iz nisht ven er hot malochem di fun vemen tsu vorem zei
is not when He has angels the of whom to because them

געזאגט:
gezogt
said

דו ביסט מיין זון , איך האב דיך היינט געבוירן ?
geboiren haint dich hob ich zun main bist du
fathered today you have I Son my are you

(תהלים ב, ז.)
z b Tehilim
7 2 Psalms

און ווידער:
vider un
again and

איך וועל זיין צו אים א פאטער,
foter a im tsu zain vel ich
Father a him to be will I

און ער וועט זיין צו מיר א זון ?
zun a mir tsu zain vet er un
son a me to be will he and

(שמואל ב ז, יד.)
yad z b Shmuel
14 7 2 samuel

ו און ווידער, ווען ער ברענגט אריין דעם בכור אין דער וועלט,
velt der in bchur dem arain brengt er ven vider un
world the into firstborn the into brings He when again and

זאגט ער:
er zogt
He says

און זאלן זיך צו אים בוקן אלע מלאכים
malochem ale buken im tsu zich zoln un
angels all bow Him to themselves should and

פון ה׳ .
Hashem fun
Hashem of

(תהלים צז, ז.)
z tsz Tehilim
7 97 Psalms

ז און בנוגע די מלאכים זאגט ער:
er zogt malochem di benegeie un
He says angels the about the and

ער מאכט זיינע מלאכים ווינטן
vintn malochem zaine macht er
winds angels His makes He

און זיינע משרתים —א פלאם פייער;
feier flam a meshoresim zaine un
fire flame of a servants His and

(תהלים קד, ד.)
d kd Tehilim
4 104 Psalms

ח אבער אין באצוג אויף דעם זון:
zun dem oif batsug in ober
Son the on with regard to, as to in however

דיין טראן אָ, איזאייביקייט ביז אייביקייט,
eibikeit biz eibikeit iz o tron dain
forever until forever is o throne Your

אסצעפטערפון יושר איזדערסצעפטערפון קעניגרייך און
un kenigreich fun stsefter der iz yoisher fun stsefter a
and kingdom of scepter the is justice, righteousness of scepter a

, דיין ג-ט פון .
fun Hashem dain
of G-d your

ט דו האסט ליב געהאט גערעכטיקייט און געהאסט רשעות ,
rishut gehast un gerechtikeit gehat lib host du
wickedness hated and righteousness had love have you

צוליב דעם האט דיך ג-ט דיין ג-ט געזאלבט מיטן
miten gezalbt Hashem dain Hashem dich hot dem tsulib
with the anointed G-d your G-d you has that on account of

אייל פון פרייד איבער דיינע חברים .
chbrim daine iber freid fun eil
companions your above gladness of oil

(תהלים מה, ז, ח.)
ch z mh Tehilim
8 7 45 Psalms

י און
un
and

9 AHAVTA TZEDEK VATISNA RE'SHA, AL KEN MESHAKHACHA ELOHIM, ELOHEICHA SHEMEN SASSON MECHAVERECHA *(You loved righteousness and hated lawlessness; on account of this G-d, your G-d, anointed you with the oil of gladness more than your companions).* 10 And, Atah Adonoi LEFANIM HA'ARETZ

YASADETA UMA'ASEH YADECHA SHOMAYIM *(You L-rd in the beginning founded the earth and the heavens, the work of your hands)*;

[11] HEMMAH YOVEDU V'ATAH TA'AMOD V'KHULAM KABEGED YIVLU *(They will perish but you remain and all of them like the garment they will wear out)*,
[12] KALVUSH TACHALIFEM V'YACHALOFU V'ATAH HU USHENOTECHA LO YITTAMMU *(Like clothing you will change them and they will be discarded, but you are the same and the years of you they never come to an end)*. [13] And to which of the malachim has Hashem ever said, Sit at my right hand until I put your enemies as a footstool for your feet? [14] Are not all RUCHOT sharet *(ministering spirits, malachey hasharet)* sent out with the shlichus *(mission)* to do avodas kodesh service as Hashem’s klei kodesh *(ministers)* on behalf of the ones being about to inherit Yeshu'at Eloheinu?

אנהויב געגרונטפעסטיקט די ערד די הימלען זענען די ווערק פון דיינע הענט;
hent daine fun verk di zenen himlen di erd di gegruntfestikt onhoib
hands Your of work the are heavens the earth the founded beginnin

, , דו , און
un du
and You

יא זיי וועלן פארלוירן ווערן, אבער דו בלייבסט; און אלע וועלן
velen ale un blaibst du ober veren farloiren velen zei
will all and remain You however be perish will they

אלט ווערן, ווי א קלייד ,
kleid a vi veren alt
garment a like be old

יב און ווי א מאנטל וועסטו זיי איינוויקלען און זיי וועלן
velen zei un einviklen zei vestu mantl a vi un
will they and roll up them will you mantle a as and

פארוואנדלט ווערן, אבער דו ביסט (אלעמאל) דער זעלביקער,
zelbiker der alemol bist du ober veren farvandlt
same the always are You however be changed

און דיינע יארן וועלן ער נישט אויפהערן.
oifheren nisht er velen yorn daine un
cease not it will years your and

(תהלים קב, כו-כח.)
chu-koach kb Tehilim
26-27 102 Psalms

יג אבער צו וועמען פון די מלאכים האט ער ווען נישט איז
iz nisht ven er hot malochem di fun vemen tsu ober
is not when He did angels the of which to however

געזאגט:
gezogt
said

זיץ אויף מיין רעכטער *זייט,
**zait rechter main oif zits*
side right my on Sit

ביז איך וועל אנידערלייגן דיינע פיינט
faint daine aniderleigen vel ich biz
enemies your lay down will I until

פאר א פוסבענקעלע צו דיינע פיס?
fis daine tsu fusbenkele a far
feet your to footstool a for

(תהלים קי, א.)
a ki Tehilim
1 110 Psalms

יד צי זענען זיי דען נישט אלע רוחות משרתים , וואס ווערן
veren vos meshoresim ruchut ale nisht den zei zenen tsi
be who ministering spirits all not then they are

געשיקט צו דינען די , וועלכע וועלן ירשענען די גאולה ?
geule di yarshenen velen velche di dinen tsu geshikt
redemption the inherit will who those serve to sent forth

2 In considering all this, it is necessary for us to pay far greater attention bifraht *(particularly)* to the things we have heard, lest from it we may drift away.

ב צוליב דעם מוזן מיר לייגן מער אכט אויף די
di oif acht mer leigen mir muzn dem tsulib
the on take care more place we must that on account of

זאכן , וואס מיר האבן געהערט, טאמער וועלן מיר אפפאלן.
affaln mir velen tomer gehert hoben mir vos zachn
drop out we will lest heard have we which things

2 For if the Dvar Hashem which was declared through malachim became firmly established and every peysha *(transgression)* and averah *(disobedience to the commandment)* received a gemul tzodek *(just retribution)*,

ב ווארום אויב דאס ווארט, וואס איז גערעדט געווארן דורך
durch gevoren geredt iz vos vort dos oib vorem
through become spoken is which word the if because

מלאכים , איז געווען פעסט, און יעדע עבירה און
un aveire yede un fest geven iz malochem
and transgression every and firm was is angels

ווידערשפעניקייט האט באקומען א גערעכטע פארגעלטונג,
fargeltung gerechte a bakumen hot vidershfenikeit
requital righteous a receive did disobedience

3 How shall we escape if we neglect so great a Yeshu'at Eloheinu, one that was declared initially through Adoneinu, and was confirmed and attested to us by those who heard him,

ג וויאזוי זשע וועלן מיר אנטרינען (א שטראף) פארנאכלעסיקנדיק
farnachlesikndik shtrof a antrinen mir velen zhe vi azoi
neglecting punishment a escape we will then how

אזא גרויסע ישועה ? וועלכע איז מתחילת אנגעזאגט געווארן
gevoren ongezogt mtchilt iz velche yeshue groise aza
become announced at first is which salvation great such

דורך דעם האר און באשטעטיקט געווארן צו אונדז דורך די ,
di durch undz tsu gevoren bashtetikt un har dem durch
the through us to become confirmed and L-rd the through

וואס האבן אים געהערט,
gehert im hoben vos
heard Him have who

4 While Hashem gave solemn eidus *(testimony)* through otot u'moftim *(signs and wonders)* and nifla'ot rabbot *(many miracles)* and matanot *(gifts)* of the Ruach Hakodesh

ד בשעת ה' האט דערויף מעיד געווען מיט אותות און
un otot mit geven meid deroif hot Hashem beshas
and signs with was testify thereon has Hashem while

מופתים און מיט פארשיידענע גבורות און מתנות פון רוח
ruach fun matanot un gevures farsheidene mit un mofsim
Spirit of gifts and mighty deeds various with and wonders

הקודש , וואס ער האט אויסגעטיילט לויט זיין רצון .
ratson zain loit oisgeteilt hot er vos Hakoidesh
will His according to distributed has He which the Holy

distributed according to the ratzon Hashem?

5 For Hashem did not subject the Olam Habah, about which we are speaking, to malachim.

6 But someone has given solemn eidus *(testimony)* somewhere, MAH ENOSH KI TIZKERENU UVEN ADAM KI TIFKEDENU? *(What is Man that You are mindful of him, or the Son of Man that You care for him?)*

7 You made him a lttle lower than the angels and you crowned him with glory and splendor and you made him ruler over the works of your hands,

8 KOL SHATAH TACHAT RAGLAV *(Putting everything under his feet).* Now while Hashem subjected all things to him, he left nothing unsubjected to him, though

ה ווארום די צוקונפטיקע וועלט, פון וועלכער מיר רעדן, האט ער
er hot reden mir velcher fun velt tsukunftike di vorem
He has speak we which of world future the because

נישט אונטערטעניק געמאכט אונטער מלאכים .
malochem unter gemacht untertenik nisht
angels under made subject not

ו נאר עמיצער האט אין א געוויסער שטעלע עדות געזאגט, אזוי צו
tsu azoi gezogt eides shtele geviser a in hot emitser nor
to so said witness place certain a in has someone but

זאגן :
zogen
say

וואסאיזאמענטש אז זאלסט געדענקען?
gedenken zolst az mentsh a iz vos
be mindful shall that man a is what

אדערדער זון אמענטש,
mentsh a zun der oder
man a son the or

אז דו זאלסט אכטונג געבן אויף? דו , אים
im du oif geben achtung zolst du az
him You for give attention shall You that

אים פון
fun im
of him

ז דו האסט אים אביסל קלענער געמאכט פון מלאכים , מיט כבוד
koved mit malochem fun gemacht klener abisel im host du
honor with angels than made lower a little him have You

און הערלעכקייט אים געקריינט,
gekreint im herlechkeit un
crowned him glory and

ח און אים געשטעלט איבער די מעשים פון דיינע הענט: אלץ
alts hent daine fun ma'a'sim di iber geshtelt im un
all hands Your of works the over placed him and

האסטו אונטערטעניק געמאכט אונטער זיינע פיס.
fis zaine unter gemacht untertenik hostu
feet his under made subject You have

(תהלים ח, ה-ז.)
h-z ch Tehilim
5-7 8 Psalms

now we do not yet see all things having been subjected to him.

נטערטעניקנדיקאיםהאטעראיבערגעלאזטקיין זאך וואס איםנישטאונטערטעניק.
untertenik nisht im vos zach kein ibergelozt er hot im untertenikndik
subjected not himwhichthing any left he has him subjecting

נאראיצט נאך נישטאונטערטעניקאיםמירזעןאלץאלץאיז צו . ווארום ,
vorem tsu iz alts alts zenmir im untertenik nishtnoch itst nor
because to is all all see we him subjected not yet now but

, נישט צו
tsu nisht
to not

[9] But this is what we do see: Yehoshua, for a short time having been “made lower than the angels,” has, because of the yissurim *(suffering)* of mavet *(death)*, been “crowned with KAVOD V'HADAR” *(glory and splendor)* in order that by the Chen v'Chesed Hashem on behalf of all he might taste the histalkus of mavet.

[10] For it was bekavod *(fitting, proper)* for him, for whom are all things and through whom are all things, in bringing banim rabbim *(many sons)* to kavod, to bring to shleimut *(perfection, completion)* the Rosh *(Head)* and Mekhonen *(Founder)* of their Yeshu'at Hashem through yissurim *(suffering)*.

[11] For both HaKadosh who makes holy and Kedoshim who are being made holy all have HaAv Echad. It is for this reason Rebbe, Melech

ט מיר זען אבער יהושען / ישוען* , אים, וואס איז אביסל
abisel iz vos im Yeshuan Yehoshuan ober zen mir*
a little is who Him Yeshua Yehoshua however see we

קלענער געמאכט פון מלאכים דורך די יסורים פון טויט,
toit fun yesurim di durch malochem fun gemacht klener
death of sufferings the through angels than made lower

געקריינט מיט כבוד און הערלעכקייט, אז ער זאל, דורך
durch zol er az herlechkeit un koved mit gekreint
through shall He that glory and honor with crowned

ה׳ס חסד , טועם זיין דעם טויט פאר יעדן (מענטשן).
mentshn yedn far toit dem zain tuem chesed h,s
man every for death the be taste grace Hashem's

י ווייל עס איז געווען פאסן פאר אים, פאר וועמען אלץ איז און
un iz alts vemen far im far fasn geven iz es vail
and is all Whom for Him for fitting was is it because

דורך וועמען אלץ איז, פירנדיק א סך זין צו הערלעכקייט,
herlechkeit tsu zin sach a firndik iz alts vemen durch
glory to sons many a leading is all Whom through

שלמותדיק צו מאכן דורך ליידן דעם גרינדער פון זייער
zeier fun grinder dem leiden durch machen tsu shlmutdik
their of founder the sufferings through make to perfected

ישועה .
yeshue
salvation

יא ווארום דער , וואס מאכט הייליק און די, וואס ווערן
veren vos di un heilik macht vos der vorem
are who the and holy makes who this One because

געהייליקט, זענען אלע פון איינעם; צוליב וועלכער סיבה ער
er sibh velcher tsulib einem fun ale zenen geheilikt
He cause which on account of one of all are hallowed

שעמט זיך נישט זיי צו רופן ברידער,
brider rufen tsu zei nisht zich shemt
brothers call to them not Himself [is] ashamed

HaMoshiach is not ashamed to call them Achim,
12 Saying, "I will declare your Name to my brothers, within the congregation I will praise you."
13 And again, "I put my bitachon in him" and again HINEI ANOCHI V'HAYELADIM ASHER NATAN LI HASHEM *(Here I am and the yeladim whom Hashem gave to me.)*

יב זאגנדיק:
zogendik
saying

איך וועל דערציילן דיין נאמען צו מיינע ברידער,
brider maine tsu nomen dain dertseilen vel ich
brothers my to Name your proclaim will I

אין מיטן דער עדה וועל איך צו דיר זינגען .
zingen dir tsu ich vel edh der miten in
sing you to I will edah the the midst in

(תהלים כב, כג.)
chg chb Tehilim
23 22 Psalms

יג און ווידער:
vider un
again and

איך וועל האפן צו אים.
im tsu hofen vel ich
him to hope will I

(ישעיהו ח, יז.)
yz ch Yeshayah
17 8 Yeshayah

און ווידער:
vider un
again and

אָט בין איך און די קינדער,
kinder di un ich bin ot
children the and I am look

וואס ה׳ האט מיר געגעבן .
gegeben mir hot Hashem vos
given me has Hashem whom

(ישעיהו ח, יח.)
yod chet ch Yeshayah
18 8 Yeshayah

14 Therefore, als *(since)* the yeladim share in the basar vadahm and Rebbe, Melech HaMoshiach

יד דעריבער, אזוי ווי די קינדער נעמען אן אנטייל
deriber azoi vi di kinder nemen an onteil
therefore in as much as the children participate a common share

אין פלייש און בלוט, האט ער אויך ענלעך אנטייל
in fleish un blut hot er oich enlech onteil
in flesh and blood has He also similarly common share

likewise shared in the same things, that through the histalkus of his mavet he might destroy the one having power over mavet, that is, HaSatan,

גענומען אין זיי , כדי דורך דעם טויט זאל
zol toit dem durch k'de zei in genumen
shall death the through so that them(these things) in participated

ער צונישט מאכן דעם , וואס האט די מאכט פון טויט, דאס
dos toit fun macht di hot vos dem machen tsunisht er
this death of power the has who the one make negated He

הייסט דעם שׂטן ,
Satan dem heist
Satan the means

[15] And he might release these, as many as through eymat haMavet *(terror of Death)* were subjected to avdut *(slavery)* all the days of their existence.

טו און באפרייען די דאזיקע, וועלבע זענען דורך דער מורא פארן
foren moire der durch zenen velche dozike di bafraien un
before fear the through are which these the release and

טויט געווען אונטערגעווארפן צו קנעכטשאפט אלע טעג פון זייער
zeier fun teg ale knechtshaft tsu untergevorfen geven toit
their of days all slavery to subject, dependent were death

לעבן.
leben
life

[16] For surely it was not malachim that concerned him, but the zera Avraham Avinu.

טז ווארום ער נעמט זיך באמת נישט אָן פאר קיין מלאכים ,
malochem kein far on nisht be'emes zich nemt er vorem
angels any for on not in truth Himself interests He because

נאר פאר אברהמס זאמען נעמט ער זיך יא אָן.
on yo zich er nemt zamen Avraham's far nor
on yes Himself he interests seed Abraham's for but

[17] And for this reason, Rebbe, Melech HaMoshiach was obliged to become like the Achim b'Moshiach in every respect, that he might become a Kohen Gadol rachaman v'ne'eman before Hashem in order to make kapporah for the chatta'im of HaAm.

יז צוליב וועלכן ער האט געמוזט אין אלעם ענלעך ווערן צו
tsu veren enlech alem in gemuzt hot er velchen tsulib
to to be similar all things in had to has He which on account of

זיינע ברידער, כדי ער זאל ווערן רחמנותדיק און א געטרייער
getraier a un rachmonesdik veren zol er k'de brider zaine
faithful a and merciful be shall He so that brothers His

כהן גדול אין די זאכן , וואס האבן א שייכות צו ה׳ ,
Hashem tsu sheichut a hoben vos zachn di in godl koien
Hashem to relationship a have which things the in gadol kohen

מכפר צו זיין פאר די זינד פונם פאלק.
folk funem zind di far zain tsu mchfr
people of the sin the for be to to atone

[18] For, because Rebbe, Melech HaMoshiach himself has endured, being tested

יח וויל דערמיט, וואס ער אליין האט געליטן , זייענדיק אין
in zeiendik gelitn hot alein er vos dermit vail
in being suffered has Himself He that thereby because

א נסיון , קען ער העלפן די , וואס געפינען זיך אין א
a in zich gefinen vos di helfen er ken nesoien a
a in themselves do find who the help He can temptation a

נסיון .
nesoien
temptation

in the yissurim *(sufferings)* of his nefesh, he is able to come to the ezrah *(aid)* of the ones being tested.

3 For this reason, Achai Hakedoshim b'Moshiach, Chaverim and Chavrusa partners in a Kri'at Marom *(High [Himel] Calling)*, consider carefully the Shliach and Kohen Gadol of the Hachrazah *(Proclamation)* of our Emunah, Yehoshua, Yeshua.

ג דעריבער, הייליקע ברידער, חברים אינם הימלישן רוף ,
ruf himlishen inem chbrim brider heilike deriber
calling heavenly in the companions brothers holy therefore

טראכט איבער דעם שליח און כהן גדול פון אונדזער אמונה,
emune undzer fun godl koien un Shliach dem iber tracht
faith our of gadol kohen and Shliach the over consider

יהושען / ישוען* ,
Yeshuan Yehoshuan*
Yeshua Yehoshua

2 He being ne'eman *(faithful)* to the One having given him s'michah as also Moshe Rabbeinu was ne'eman *(faithful)* in kol Beis Hashem.

ב וואס איז געווען געטריי צו אים, וועלכער האט אים באשטימט,
bashtimt im hot velcher im tsu getrei geven iz vos
appoint Him did who Him to faithful was is who

פונקט ווי אויך משה אין זיין גאנץ הויז .
hoiz gants zain in Moshe oich vi funkt
house whole His in Moses also as exactly

3 Yet Rebbe, Melech HaMoshiach is considered worthy of more kavod than Moshe Rabbeinu, because more kavod has the Boneh *(Builder)* of the Beis than the Beis itself.

ג ווארום ער איז ראוי געווען אויף מער כבוד ווי משה , פונקט
funkt Moshe vi koved mer oif geven ra'úy iz er vorem
exactly Moses than glory more of was worthy is He because

ווי דער , וואס האט געבויט א הויז , האט מער כבוד ווי דאס
dos vi koved mer hot hoiz a geboit hot vos der vi
the than glory more has house a built has who the One as

הויז אליין.
alein hoiz
itself house

4 For every Beis is built by someone, but the One having built everything is Hashem.

ד ווארום יעדעס הויז איז פון עמיצן געבויט געווארן, אבער
ober gevoren geboit emitsn fun iz hoiz yedes vorem
however become built someone of is house every because

דער , וואס האט אלץ געבויט איז ה׳ .
Hashem iz geboit alts hot vos der
Hashem is built everything has who the One

5 Now Moshe Rabbeinu was ne'eman in kol Beis Hashem as an eved, for a solemn edut of the things which were to be spoken afterward.

6 But Rebbe, Melech HaMoshiach was ne'eman as HaBen over the Beis Hashem, whose Beis we are, if indeed the bitachon and the tikvah in which we glory we keep hold of to HaKetz.

7 Therefore, just as the Ruach Hakodesh says, HAYOM IM BEKOLO TISHMAU *(Today, if you hear His voice)*; 8 AL TAKSHU LEVAVCHEM KIMRIVAH K'YOM MASSAH BAMIDBAR *(Do not harden your heart as you did at Meribah, as you did that day at Massah in the desert)*, 9 ASHER NISSUNI AVOTEICHEM BEKHANUNI GAM RA'U PO'OLI ARBA'IM SHANAH *(Where your Fathers tested me and tried me though they saw my deeds forty years)*. 10 Therefore AKUT BEDOR VAOMAR AM TO'EY LEVAV HEM V'HEM LO YAD'U DERAKHAI *(I was angry with that generation*

ה און משה איז טאקע געווען געטריי אין זיין גאנץ הויז ווי א
a vi hoiz gants zain in getrei geven take iz Moshe un
a as house whole His in faithful was indeed is Moses and

דינער, פאר אן עדות פון די זאכן, וואס האבן געזאלט
gezolt hoben vos zachn di fun eides an far diner
supposed to have which things the of witness a for servant

גערעדט ווערן;
veren geredt
be spoken

ו אבער משיח, ווי א זון איבער זיין הויז; וועמעס הויז מיר
mir hoiz vemes hoiz zain iber zun a vi Moshiach ober
we house Whose house His over Son a as Moshiach however

זענען, אויב מיר וועלן האלטן פעסט דעם בטחון און דעם רום
rum dem un bitochen dem fest halten velen mir oib zenen
glory the and confidence the firm hold will we if are

פון דער האפנונג ביז צום סוף. ז דעריבער, אזוי ווי דער רוח
ruach der vi azoi deriber sof tsum biz hofenung der fun
Spirit the as so therefore end to the until hope the of

הקודש זאגט:
zogt Hakoidesh
says the Holy

היינט, אויב איר וועט הערן זיין קול,
kol zain heren vet ir oib haint
voice His hear will you if today

ח זאלט איר נישט הארט מאכן אייערע הערצער
hertser eiere machen hart nisht ir zolt
hearts your make hard not you shall

ווי אין מריבה,
mribh in vi
Meribah in as

אין דעם טאג פון אויספרואוון אין דער מדבר,
midbar der in oispruven fun tog dem in
wilderness the in testing of day the in

ט וואו אייערע אבות האבן מיך אויסגעפרואווט
oisgepruvt mich hoben avot eiere vu
tested Me have fathers your where

מיט נסיונות
nesioines mit
a test with

און געזען מיינע מעשים פערציק יאר לאנג.
lang yor fertsik ma'a'sim maine gezen un
long years forty works my saw and

and I said they are a straying-of-heart people and they have not had da'as of my ways); 11 ASHER NISHBA'ETI V'APEY IM YEVO'UN EL MENUKHATI *(Therefore I declared on oath in my anger, Never shall they enter into my Rest, Home, Abode, Place of Tranquility.)* 12 Beware, Achim b'Moshiach, lest there will be in any one of you a lev rah *(evil heart)* without Emunah, that turns away shmad from Elohim Chayyim.

י דעריבער האב איך געצארנט אויף דעם
deriber hob ich getsarnt oif dem
therefore have I provoked to anger on the

דאזיקן דור ,
dozikn dor
this generation

און געזאגט: תמיד גייען זיי ארום מיט
un gezogt tomed geien zei arum mit
and said always go they around with

טועה אינם הארץ,
tueh inem harts
going astray in the heart

און האבן נישט געקענט מיינע וועגן ;
un hoben nisht gekent maine vegen
and have not known My ways

יא אזוי האב איך געשוואוירן אין מיין צארן ,
azoi hob ich geshvoirn in main tsoren
so have I sworn in My wrath

אז זיי זאלן נישט אריינקומען אין מיין מנוחה אריין.
az zei zoln nisht arainkumen in main menuche arain
that they should not enter in My rest into

(תהלים צה, ז-יא.)
Tehilim tsh z-ya
Psalms 95 7-11

יב גיט זשע אכטונג , ברידער, טאמער איז פאראן אין איינעם פון
git zhe achtung brider tomer iz faran in einem fun
give then attention brothers lest is there in one of

אייך א בייז און אומגלויביק הארץ, אפפאלן פון דעם לעבעדיקן
aich a beiz un umgloibik harts affaln fun dem lebedikn
you an evil and unbelieving heart fall away from the living

ג-ט ;
Hashem
G-d

13 Instead, give one another chozek *(strength)* each and every day, as long as it is still called "HAYOM," *(today)* lest some of you may fall into KESHI *(stubbornness, hardness)* and be stubbornly

יג נאר זייט מזהיר איינער דעם אנדערן יעדן טאג כל זמן עס
nor zait mizhir einer dem andern yedn tog kol zmn es
but be exhort one the other every day all as long as it

הייסט נאך היום (היינט), כדי קיין איינער פון אייך זאל נישט
heist noch hium haint k'de kein einer fun aich zol nisht
means still today today so that any one of you shall not

פארהארטעוועט ווערן דורך דער פארפירערישקייט פון דער זינד;
farhartevet veren durch der farfirerishkeit fun der zind
hardened be through the deceitfulness of the sin

hardened by the nechalim *(deceitfulness)* of Chet.

14 We have become chavrusa partners of Moshiach if only our bitachon *(confidence)* we had initially we hold firm until HaKetz;

יד ווארום מיר זענען געווארן אנטיילנעמער אין דעם משיח , ווען
ven Moshiach dem in onteilnemer gevoren zenen mir vorem
when Moshiach the in participants become are we because

מיר האלטן פעסט דעם אנהויב פון דעם בטחון ביז צום סוף;
sof tsum biz bitochen dem fun onhoib dem fest halten mir
end to the until confidence the of beginning the firm hold we

15 As it is said, HAYOM IM BEKOLO TISHMAU AL TAKSHU LEVAVCHEM *(Today, if you hear his voice, do not harden your heart)* as in the Meribah Mered *(Rebellion)*. 16 Now who were they who heard and yet rebelled? Was it not all the ones having had litzi'at Mitzrayim *(going out from Egypt)* under Moshe Rabbeinu?

טו אזוי ווי עס איז געזאגט געווארן:
gevoren gezogt iz es vi azoi
become said is it as so

היינט אויב איר וועט הערן זיין קול ,
kol zain heren vet ir oib haint
voice His hear will you if today

זאלט איר נישט הארט מאכן אייערע הערצער ווי אין מריבה .
mribh in vi hertser eiere machen hart nisht ir zolt
Meribah in as hearts your make hard not you shall

טז ווארום ווער זענען די , וואס האבן געהערט און האבן געקריגט ?
gekrigt hoben un gehert hoben vos di zenen ver vorem
contended have and heard had who the are who because

צי דען נישט אלע, וואס זענען ארויסגעגאנגען פון מצרים דורך
durch Mitsrayim fun aroisgegangen zenen vos ale nisht den tsi
through Egypt of gone out are who all not then

משהן ?
Moshen
Moses

17 And with whom was Hashem angry ARBA'IM SHANAH? Was it not with the ones having sinned, whose “PEGARIM” *(corpses)* lay where they had “fallen BAMIDBAR” *(in the desert)*?

יז און קעגן וועמען האט ער געצארנט פערציק יאר
yor fertsik getsarnt er hot vemen kegen un
years forty been provoked to anger he has whom against and

לאנג? צי דען נישט קעגן די , וואס האבן געזינדיקט, וועמעס
vemes gezindikt hoben vos di kegen nisht den tsi lang
whose sinned have who the against not then long

פגרים זענען געפאלן אין דער מדבר ?
midbar der in gefalen zenen fgrim
wilderness the in fallen are corpses

18 And to whom did He swear that they would not enter into the menuchah *(resting place)* of Him? Was it not to the ones without mishma'at *(obedience)*?

יח און צו וועמען האט ער געשוואוירן, אז זיי וועלן נישט
nisht velen zei az geshvoirn er hot vemen tsu un
not will they that sworn He has whom to and

אריינקומען אין זיין מנוחה , אויב נישט צו די ווידערשפעניקע?
vidershpenike di tsu nisht oib menuche zain in arainkumen
disobedient the to not if rest His in come in

[19] And so we see that they were not able to enter because of lack of Emunah.

יט און מיר זען, אז צוליב אומגלויבן האבן זיי נישט געקענט
gekent nisht zei hoben umgloiben tsulib az zen mir un
able to not they have unbelief on account of that see we and

ארײנקומען.
arainkumen
come in

4 Therefore, let us walk in yir'at Shomayim, for fear that, while the havtachah *(promise)* of entering the menuchah of Hashem is still open, anyone of you should seem to have fallen short of it.

ד לאמיר דעריבער זיך פארכטן, טאמער, בשעת עס
es beshas tomer forchten zich deriber lomir
it while lest have fear ourselves therefore let us

בלייבט פאר אונדז א הבטחה , ארײנצוקומען אין זיין
zain in araintsukumen havtachah a undz far blaibt
His in to enter promise a us for remains

מנוחה , ווייזט זיך ארויס, אז עמיצער פון אייך בלייבט
blaibt aich fun emitser az arois zich vaizt menuche
remains you of anyone that out yourselves appears rest

הינטערשטעליק.
hintershtelik
lag

[2] For indeed we have had Besuras HaGeulah preached to us, just as they did also; but the Dvar Hashem preached did not make that generation benefit, because hearing did not form an agudah with emunah.

ב ווארום אויך אונדז, פונקט ווי צו יענע, איז א בשורה טובה
toive bshurh a iz yene tsu vi funkt undz oich vorem
Good Bsoires a is those to as exactly us also because

אנגעזאגט געווארן; נאר דאס געהערטעווארט האט זיי גארנישט
gornisht zei hot vort geherte dos nor gevoren ongezogt
nothing them did word heard those but become announced

גענוצט, ווייל עס איז נישט געווען פארבונדן מיט אמונה ביי די
di bai emune mit farbunadn geven nisht iz es vail genutst
the with faith with tied in was not is it because profit

צוהערער.
tsuherer
hearers

[3] For we ma'aminim enter into that menuchah, just as Hashem has said, ASHER NISHBA'TI V'API IM YEVO'UN EL MENUCHATI *(As I vowed in My fury, they shall never enter into My rest)*, although the ma'asim *(works)* of Hashem were

ג ווארום מיר, די מאמינים , קומען ארײן אין דער מנוחה , ווי ער
er vi menuche der in arain kumen maiminem di mir vorem
He as rest the in into come believers the we because

האט געזאגט:
gezogt hot
said has

אזוי האב איך געשוואוירן אין מיין צארן ,
tsoren main in geshvoirn ich hob azoi
wrath My in sworn I have so

אז זיי וועלן נישט ארײנקומען אין מיין מנוחה ;
menuche main in arainkumen nisht velen zei az
rest My in come in not will they that

finished from the hivvased

tevel *(foundation of the world).*

4 For concerning Shabbos, the Yom HaShevi'i, Hashem has said somewhere, VAYISHBOT ELOHIM BAYOM HASHEVI'I MIKOL MELAKHTO *(And He rested on the seventh day from all His work).* 5 And again in this mekor *(passage, citation)*, IM YEVO'UN EL MENUCHATI *(Never shall they enter into My rest).* 6 Therefore, als *(since)* it remains for some to enter it, and the ones, who formerly had the Besuras HaGeulah preached to them, did not enter, because they were koferim *(unbelievers)*,

7 So then again Hashem sets a certain day, "HAYOM" *(Today)* in one of the Tehillim of Dovid, much later, in that quoted above, "HAYOM IM BEKOLO

הגם די מעשים זענעןגעווען פארענדיקט פונם אנהויב פוןדערוועלט.
velt der fun onhoib funem farendikt gevenzenenma'a'sim di hagam
world the of beginningfrom the completed was are works thealthough

ד ווארום וועגן דעם זיבעטן טאג האט ער אין א געוויסער
geviser a in er hot tog zibetn dem vegen vorem
certain a in He has day seventh the concerning because

שטעלע אזוי געזאגט:
gezogt azoi shtele
said so place

און דעם זיבעטן טאג האט ה׳ גערוט
gerut Hashem hot tog zibetn dem un
rested Hashem has day seventh the and

פון אלע זיינע ווערק;
verk zaine ale fun
work his all of

(בראשית ב, ב.)
b b Bereshis
2 2 Genesis

ה און אין דער דאזיקער שטעלע ווידער:
vider shtele doziker der in un
again place this one the in and

זיי וועלן נישט אריינקומען אין מיין מנוחה .
menuche main in arainkumen nisht velen zei
rest my in come in not will they

ו דעריבער, אזוי ווי עס איז געבליבן פאר אייניקע אריינצוקומען אין
in araintsukumen einike far gebliben iz es vi azoi deriber
in to enter some for remain is it as so therefore

דער מנוחה , און די, צו וועמען די בשורה טובה איז צום ערשט
ersht tsum iz toive bshurh di vemen tsu di un menuche der
first to the is Good Bsoires the whom to the and rest the

אנגעזאגט געווארן, זענען נישט אריינגעקומען דורך אומגלויבן,
umgloiben durch araingekumen nisht zenen gevoren ongezogt
unbelief through come in not did become announced

ז האט ער ווידער באשטימט א טאג, א היום (ציטירן ניטציטירן),
nittsitirn tsitirn hium a tog a bashtimt vider er hot
unquote quote today a day a appointed again He has

זאגנדיק דורך דודן נאך א לאנגער צייט; לויט ווי עס איז
iz es vi loit tsait langer a noch Dovidn durch zogendik
is it as according to time long a after Dovid through saying

פריער געזאגט געווארן:
gevoren gezogt frier
become said before

TISHMAU AL TAKSHU LEVAVCHEM" *(Today, if you hear his voice, do not harden your heart).* 8 For if Yehoshua had brought them to a place of menuchah *(rest)*, Hashem would not have spoken of another "Yom" after that.

היינט אויב איר וועט הערן זיין קול ,
kol zain heren vet ir oib haint
voice his hear will you if today

זאלט איר נישט הארט מאכן אייערע הערצער.
hertser eiere machen hart nisht ir zolt
hearts your make hard not you shall

ח ווארום אויב יהושע וואלט זיי געהאט פארשאפט מנוחה ,
menuche farshaft gehat zei volt Yehoshua oib vorem
rest make had they would Yehoshua if because

וואלט ער שפעטער נישט גערעדט פון אן אנדערן טאג.
tog andern an fun geredt nisht shpeter er volt
day other an of spoken not later he would

9 Therefore, there remains a Shabbos menuchah for the Am Hashem.

ט אזוי ארום בלייבט נאך א מנוחת שבת פאר ה׳ס פאלק.
folk h,s far Shabbos mnucht a noch blaibt arum azoi
people Hashem's for Shabbos rest of a still remains around so

10 For whoever has entered into the menuchah of Hashem has also rested from his ma'asim, just as Hashem rested from his.

י ווארום דער , וואס איז אריינגעקומען אין זיין מנוחה , האט
hot menuche zain in araingekumen iz vos der vorem
has rest His in come in is who the one because

אויך גערוט פון זיינע ווערק, ווי ה׳ פון זיינע.
zaine fun Hashem vi verk zaine fun gerut oich
His from Hashem as work His from rested also

11 Therefore, let us have zerizut *(diligence)* to enter into that menuchah, for fear that anyone fall through following be'ikvot *(in the footsteps)* of their same lack of mishma'at *(obedience)*.

יא לאמיר זשע זיך פלייסן אריינצוקומען אין יענער
yener in araintsukumen flaisen zich zhe lomir
that in to enter try hard, endeavor self then let us

מנוחה , כדי קיינער זאל נישט פאלן לויט דעם זעלביקן
zelbikn dem loit falen nisht zol keiner k'de menuche
same the according to fall not shall anyone so that rest

ביישפיל פון ווידערשפעניקייט.
vidershfenikeit fun baishpil
disobedience of example

12 For the Dvar Hashem is chai *(living)* and chazak *(strong)*, sharper than every double-edged cherev and penetrating as far as the division of nefesh and ruach, of both joints and marrow, and able to judge the machshavot and

יב ווארום ה׳ס ווארט איז לעבעדיק און ענערגיש און שארפער
sharfer un energish un lebedik iz vort h,s vorem
sharp and energetic and alive is word Hashem's because

ווי יעדע צוויישארפיקע שווערד און דרינגט אדורך ביז צום
tsum biz adurch dringt un shverd tsveisharfike yede vi
to the unto through pierces and sword two-edged every as

אפשיידן פון נפש און *גייסט, מארך און ביין, און מישפטן די
*di mishftn un bein un march *gaist un nefesh fun opsheiden*
the judges and bone and marrow spirit and soul of separating

מחשבות און צילן פון דעם הארצן.
hartsn dem fun tsilen un machshoves
hearts the of aims and thoughts

deliberations of the kavanat

halev *(the inner directedness of the heart).*

13 And there is not nivra *(anything created)* nistar *(hidden)* from His sight, but all things are laid bare and exposed to the eynayim *(eyes)* of Him to whom we must render an account.

יג און פאר אים איז נישט פאראן קיין באהאלטענע באשעפעניש,
un far im iz nisht faran kein bahaltene bashefenish
and before Him is not there any hidden created thing

נאר אלץ איז בולט און אויפגעדעקט פאר זיינע אויגן, פאר
nor alts iz bult un oifgedekt far zaine oigen far
but all is obvious and revealed before His eyes before

וועמען מיר וועלן אפגעבן דין וחשבון .
vemen mir velen opgeben din uchshbun
Whom we will return serve account

14 Therefore, als *(since)* we have a great Kohen Gadol who has made his passing through Shomayim, Yehoshua Zun fun der Oybershter, let us hold firmly to the hoda'ah *(confession)* of the hachrazah *(proclamation)* of our Emunah.

יד דעריבער, האבנדיק א דערהויבענעם כהן גדול,
deriber hobendik a derhoibenem koien godl
therefore having a sublime, distinguished, lofty kohen gadol

וואס איז אדורכגעגאנגען די הימלען, יהושען / ישוען* דעם זון
vos iz adurchgegangen di himlen Yehoshuan Yeshuan dem zun*
who is go through the heavens Yehoshua Yeshua the son

פון דער אויבערשטער, לאמיר האלטן פעסט אונדזער אני-מאמין .
fun der Oibershter lomir halten fest undzer ani-maimen
of the Most High let us hold firm our Ani-Ma'amin

15 For we do not have a Kohen Gadol who is unable to sympathize with our weaknesses, but one who has been tempted in every way as we are, yet without chet.

טו ווארום מיר האבן נישט קיין כהן גדול, וואס קען נישט מיטפילן
vorem mir hoben nisht kein koien godl vos ken nisht mitfilen
because we have not any kohen gadol who can not feel with

מיט אונדזערע שוואכקייטן, נאר וואס איז אין אלעם אויף אן
mit undzere shvachkeitn nor vos iz in alem oif an
with our weaknesses but who is in all things on an

ענלעכן אופן אויסגעפרואווט געווארן, דאך אָן א חטא.
enlechn oifen oisgepruvt gevoren doch on a chta
likewise way put to the test become yet without a sin

16 Therefore, let us approach with bitachon the Kisse of Chesed, that we may receive rachamim and may find chesed for timely ezrah *(aid).*

טז לאמיר זשע קומען מיט א פתחון-פה צום טראן פון חסד ,
lomir zhe kumen mit a ftchun-fh tsum tron fun chesed
let us then to come with a boldness to the throne of grace

כדי מיר זאלן דערלאנגען רחמים און געפינען חסד אלס א
k'de mir zoln derlangen rachamim un gefinen chesed als a
so that we shall reach mercy and find grace as a

הילף אין דער ריכטיקער צייט.
hilf in der richtiker tsait
help in the right time

5 For every Kohen Gadol taken from among Bnei Adam is ordained for men for the avodas kodesh of Hashem, that he may offer both minchot *(gifts)* and zevakhim *(sacrifices)* for chatta'im *(sins)*.

ה ווארום יעדער כהן גדול, וואס איז גענומען פון מענטשן,
mentshn fun genumen iz vos godl koien yeder vorem
men from taken is who gadol kohen every because

איז באשטימט פאר מענטשן אין די זאכן , וואס האבן
hoben vos zachn di in mentshn far bashtimt iz
have which things the in men in behalf of appointed is

א שייכות צו ה׳ , כדי מקריב צו זיין מנחות און
un mnchut zain tsu makrev k'de Hashem tsu sheichut a
and offerings be to offer so that Hashem to relationship a

זבחים פאר זינד;
zind far zbchim
sin for sacrifices

2 The Kohen Gadol is able to deal gently with the Am Ha'Aretz and Wayward, als *(since)* he himself is subject to helpless human frailty;

ב קען מיטפילן מיט די אומוויסנדע און בלאנדזשענדיקע, ווייל
vail blondzshendike un umvisnde di mit mitfilen ken
because erring and ignorant the with feel with can

אויך ער איז ארומגערינגלט מיט שוואכקייט;
shvachkeit mit arumgeringlt iz er oich
frailty with encircled is he also

3 and therefore he is obligated to offer zevakhim not only for the averos of the Am Berit but also for his own averos.

ג און צוליב דעם מוז ער, פונקט ווי פאר דעם פאלק, אזוי
azoi folk dem far vi funkt er muz dem tsulib un
so people the for as exactly he must this on account of and

אויך פאר זיך אליין מקריב זיין פאר זינד.
zind far zain makrev alein zich far oich
sin for be offer alone self for also

4 And one does not presume to take the kavod of the office of Kohen Gadol upon oneself, but one must have the bechirah *(choice, election)* of Hashem, just as Aharon did.

5 So also Rebbe, Melech HaMoshiach did not seize kavod for himself to become a Kohen Gadol, but the One having said to him, BENI ATAH, ANI HAYOM YELIDTICHA, *(My Son you*

ד און קיינער נעמט נישט פאר זיך דעם דאזיקן כבוד, נאר דער,
der nor koved dozikn dem zich far nisht nemt keiner un
the but honor this the himself for not takes anyone and

וואס איז בארופן פון ה׳ , פונקט ווי אויך עס איז אויך געווען דער
der geven oich iz es oich vi funkt Hashem fun barufen iz vos
the was even is it also as exactly Hashem of called is who

פאל מיט אהרנען . ה אזוי האט דער משיח זיך אויך אליין
alein oich zich Moshiach der hot azoi Aharonen mit fal
Himself also himself Moshiach the has so Aaron with case

נישט פארהערלעכט, צו ווערן א כהן גדול, נאר ער, וואס האט
hot vos er nor godl koien a veren tsu farherlecht nisht
did Who He but gadol kohen a become to glorified not

צו אים געזאגט:
gezogt im tsu
said Him to

דו ביסט מיין זון ,
zun main bist du
Son My are you

are; Today I have become your Father.) [6] Says also in another passage, ATAH KOHEN L'OLAM AL DIVRATI MALKI-TZEDEK *(You are a kohen forever according to the order of Malki-Tzedek).*

איך האב דיך היינט געבוירן ;
geboiren haint dich hob ich
begotten today you have I

(תהלים ב, ז.)
z b Tehilim
7 2 Psalms

ו ווי ער זאגט אויך אויף אן אנדער שטעלע:
shtele ander an oif oich zogt er vi
place other an on also says He as

דו ביסט א כהן אויף אייביק
eibik oif koien a bist du
eternal on kohen a are You

לויט דער ארדנונג פון מלכי-צדק .
Malki-Tzedek fun ordenung der loit
Melchizedek of order the according to

(תהלים קי, ד.)
d ki Tehilim
4 110 Psalms

[7] Rebbe, Melech HaMoshiach, in the days of his earthly life, offered with a raised voice and tears both tefillos and techinnah *(prayers of supplication)* to the One who was able to deliver him from mavet, and Hashem heard him because of his chasidus.

ז וועלכער, אין די טעג פון זיין פלייש, האט מקריב געווען תפילות
tfiles geven makrev hot fleish zain fun teg di in velcher
prayers was offer up has flesh His of days the in who

און תחנונים מיט גרויס געשריי און מיט טרערן צו אים, וואס
vos im tsu trern mit un geshrei grois mit tchnunim un
who Him to tears with and outcry mighty with supplications and

האט אים געקענט מציל זיין פון טויט און איז דערהערט געווארן
gevoren derhert iz un toit fun zain matsl gekent im hot
become heard is and death from his save able to Him was

צוליב זיין ג-טספארכטיקייט.
G-tsforchtikeit zain tsulib
g-dliness His on account of

[8] Although he was HaBen, Rebbi, Melech HaMoshiach learned mishma'at from his yissurim.

ח און הגם ער איז געווען א זון , האט ער דאך געלערנט
gelernt doch er hot zun a geven iz er hagam un
learned yet He has Son a was is He although and

געהארכזאמקייט דורך די זאכן , וועלכע ער האט געליטן;
gelitn hot er velche zachn di durch gehorchzamkeit
suffer did He which things the through obedience

[9] And having been made shalem *(complete)*, to all those with mishma'at toward Rebbe, Melech HaMoshiach, he became the

ט און ווערנדיק שלמותדיק, איז ער געווארן די סיבה פון אן אייביקער
eibiker an fun sibh di gevoren er iz shlmutdik verendik un
eternal an of cause the become He is perfected becoming and

ישועה צו די אלע , וואס געהארכן אים;
im gehorchn vos ale di tsu yeshue
him obey who everyone the to salvation

source of Yeshu'at Eloheinu Olamim,

[10] Having been designated by Hashem as Kohen Gadol AL DIVRATI MALKI-TZEDEK.

י ווערנדיק אנגערופן פון ה׳ כהן גדול לויט דער
der loit godl koien Hashem fun ongerufen verendik
the according to gadol kohen Hashem by designated becoming

ארדנונג פון מלכי-צדק .
Malki-Tzedek fun ordenung
Melchizedek of order

[11] We have much to say about this for which it is difficult to make a midrash, als *(since)* you have become spiritually hard-of-hearing.

יא וועגן וועמען מיר האבן א סך צו זאגן און וואס איז שווער
shver iz vos un zogen tsu sach a hoben mir vemen vegen
hard is which and say to many a have we whom about

צו דערקלערן, ווייל איר זענט געווארן פויל צו הערן.
heren tsu foil gevoren zent ir vail derklern tsu
hear to lethargic become have you because explicate to

[12] For indeed by this time you ought to be morim saying shiurim, but instead you have need again to be taught the orthodox Jewish basic ikarim *(principles, essentials)* of the Divrei Hashem, and you have become one having need of cholov and not solid okhel.

יב ווארום נאך דער צייט האט איר שוין באדארפן זיין
zain badarfen shoin ir hot tsait der noch vorem
be ought to already you should time this after because

מלמדים , נויטיקט איר זיך גאר , אז מען זאל אייך
aich zol men az gar zich ir noitikt melamdem
you shall one that altogether yourselves you need melamdim

ווידער לערנען וואס עס זענען די יסודותדיקע כללים פון דעם
dem fun chllim ysudutdike di zenen es vos lernen vider
the of rudiments foundational the are there what teach again

אנהויב פון ה׳ס אנטפלעקונגען, און זענט געווארן אזעלכע,
azelche gevoren zent un antplekungen h,s fun onhoib
such become are and revelations Hashem's of beginning

וואס נויטיקן זיך אין מילך, נישט אין שטארקע מאכלים.
machlim shtarke in nisht milch in zich noitikn vos
foods solid in not milk in themselves require which

[13] For everyone partaking of cholov is unacquainted with HaDivrei Tzedek, for he is an olel *(infant)*.

יג ווארום יעדער , וואס דערנערט זיך פון מילך איז
iz milch fun zich dernert vos yeder vorem
is milk from himself nourishes who everyone because

אומדערפארן וואס שייך דעם ווארט פון צדקות ; ווארום
vorem tsadeikes fun vort dem shayech vos umderfarn
because righteousness of word the concerning who inexperienced

ער איז א זויגנדיק קינד.
kind zoigndik a iz er
child nursing a is he

[14] But solid okhel is for the mevugarim *(mature ones, adults)*, the ones whose keilim *(faculties)* have been trained by practice for distinguishing both HaTov and HaRah.

יד שטארקע מאכלים אבער זענען פאר דערוואקסענע, וועלכע
velche dervaksene far zenen ober machlim shtarke
who mature for are however foods solid

האבן דורך געברויך אויסגעאיבטע חושים , אונטערצושיידן
untertsusheiden chushim oisgeibte gebroich durch hoben
to differentiate senses trained use through have

צווישן גוטס און שלעכטס.
shlechts un guts tsvishen
evil and good between

6 Therefore, let us leave behind the stam *(elementary)* ikarim *(essentials)* of the devarim hahora'ah *(words of teaching)* about Rebbe, Melech HaMoshiach, and let us move ahead to hitbagrut *(maturity)*, not laying again a foundation of teshuva from ma'asim metim *(dead works)* and Emunah toward Hashem,

ו דערפאר, איבערלאזנדיק דעם אנהויב פון משיחס ווארט,
vort Moshiach's fun onhoib dem iberlozendik derfar
word Moshiach's of beginning the leaving off therefore

לאמיר זיך דערנענטערן צו שלימות , נישט לייגנדיק
leigendik nisht shlimut tsu dernentern zich lomir
laying not perfection to get closer ourselves let us

נאכאמאל דעם יסוד פון תשובה פון טויטע מעשים און
un ma'a'sim toite fun tshuve fun yesod dem nochamol
and works dead from repentance of foundation the again

פון אמונה אין ה׳ ,
Hashem in emune fun
Hashem in faith of

[2] Of divrei torah on tevilot and tohorah and s'michat yadayim and of the Techiyas HaMesim and of the Mishpat Olam.

ב פון דער לערנונג פון דער הלכות פון דער מקווה, פון
fun mkvh der fun hlchut der fun lernung der fun
of mikveh the of Jewish traditions the of teaching the of

סמיכת ידים , תחית המתים און פון אייביקן
eibikn fun un hameisem tchiyes yadoiem smicht
eternal of and the dead ones resurrection of yadayim s'michah

משפט .
mishpot
judgment

[3] And this we shall do, im yirtzeh Hashem *(if the L-rd wills)*.

ג און דאס דאזיקע וועלן מיר טאן, אם ירצה ה׳ .
Hashem yirtsah am ton mir velen dozike dos un
Hashem wills if do we will these the and

4 For it is impossible for those who once received the Ohr Hashem, having tasted of the matanah of Shomayim and having become chavrusa partners of the Ruach Hakodesh,

ד ווארום עס איז אוממעגלעך פאר די, וואס זענען איינמאל
einmal zenen vos di far ummeglech iz es vorem
once are who the for impossible is it because

אויפגעקלערט געווארן און האבן טועם געווען פון דער הימלישער
himlisher der fun geven tuem hoben un gevoren aoifgeklert
heavenly the of was taste have and become

מתנה, און זענען געווארן אנטיילנעמער אינם רוח הקודש,
Hakoidesh ruach inem onteilnemer gevoren zenen un matanâ
the Holy Spirit in the participants become are and gift

5 And having tasted the goodness of the Dvar Hashem and the nifla'ot of the Olam Habah,

ה און האבן טועם געווען דאס גוטע ווארט פון ה׳, און די
di un Hashem fun vort gute dos geven tuem hoben un
the and Hashem of word good the was taste have and

כוחות פון דער קומענדיקער וועלט,
velt kumendiker der fun chuchut
world coming the of powers

6 and then, having fallen away, and become shmad — it is impossible to renew them again to teshuva, because they have pierced to themselves the Zun fun der Oybershter on HaEtz HaKelalat Hashem and have again held him up to contempt and open bushah *(shame).*

ו און זענען אפגעפאלן, זיי ווידער צו באנייען צו תשובה,
tshuve tsu baneien tsu vider zei opgefalen zenen un
repentance to renew to again them fallen away shmad are and

ווייל זיי אויפהענגען אויף דער בוים אויפסניי צו זיך אליין דעם
dem alein zich tsu oifsnei boim der oif oifhengen zei vail
the alone self to anew tree the on hang up they because

זון פון דער אויבערשטער און מאכן אים צו שאנד בפרהסיא.
bfrhsia shand tsu im machen un Oibershter der fun zun
openly shame to Him subject and Most High the of Son

7 For the Adamah *(Mud)*, which drinks the geshem *(rain)* that often falls upon it, and brings forth ESEV *(plants)* suitable for those for whom it is cultivated, receives a bracha from Hashem;

ז ווארום די ערד, וועלכע טרינקט דעם רעגן, וואס קומט אפט
oft kumt vos regen dem trinkt velche erd di vorem
often comes which rain the drinks which ground the because

אויף איר און גיט ארויס גרייטעכצער, וואס איז גוט פאר די,
di far gut iz vos greitechtser arois git un ir oif
the for useful is which vegetation out gives and it on

וועלכע באארבעטן זי, באקומט א ברכה פון ה׳;
Hashem fun broche a bakumt zi barbetn velche
Hashem of blessing a receives it cultivated which

8 But if Adamah *(Mud)* is producing KOTZ V'DARDAR *(thorns and thistles)*, it is worthless and near to being arurah *(cursed)*, whose Ketz *(End)* is for burning in Eish.

ח אבער אויב זי גיט ארויס דערנער און שטעכלקעס, איז זי
zi iz shtechlkes un derner arois git zi oib ober
it is thistles and thorns out gives it if however

פארשטויסן און נאענט צו א קללה; איר סוף איז פארברענט צו
tsu farbrent iz sof ir kllh a tsu nent un farshtoisen
to burned is end its curse a to near and pushed aside

ווערן.
veren
to be

9 However, Chaverim, even though we speak in this way, we have been convinced of better things concerning you and of things belonging to Yeshu'at Eloheinu.

ט מיר אבער זענען זיכער, געליבטע, וועגן בעסערס ביי
bai besers vegen gelibte zicher zenen ober mir
with better things about beloved secure are however we

אייך און וואס איז באגלייטן צו ישועה , הגם מיר רעדן
reden mir hagam yeshue tsu bagleitn iz vos un aich
speak we although salvation to accompany is which and you

אזוי ;
azoi
in this way

10 For Hashem is not unjust so as to forget your po'al *(work)* and the ahavah which you have shown toward ha-Shem of him, having rendered avodas kodesh ministry service to the Kedoshim, ken, and you are still serving them.

י ווארום ה׳ איז נישט אומגערעכט צו פארגעסן אייערע מעשים
ma'a'sim eiere fargesen tsu umgerecht nisht iz Hashem vorem
deeds your forget to unjust not is Hashem because

און די ליבע, וועלכע איר האט ארויסגעוויזן צו זיין נאמען דערמיט,
dermit nomen zain tsu aroisgevizn hot ir velche libe di un
thereby Name His to show have you which love the and

וואס איר האט באדינט די קדושים און באדינט זיי נאך.
noch zei badint un kedoishem di badint hot ir vos
yet them served and kadoshim the served has you who

11 And we desire that each one of you show the same zerizut *(diligence)* so as to realize the full bitachon of the tikvah *(hope)* until HaKetz,

יא נאר מיר באגערן, אז יעדער איינער פון אייך זאל ארויסווייזן
aroisveizen zol aich fun einer yeder az bageren mir nor
demonstrate shall you of one each that desire we but

די זעלביקע אייפריקייט צו דער דערפילונג פון דער האפנונג ביז
biz hofenung der fun derfilung der tsu eifrikeit zelbike di
until hope the of fulfilment the to diligence same the

צום סוף;
sof tsum
end to the

12 That you not become atzlanit *(sluggards)* but imitators of the ones who

יב כדי איר זאלט נישט ווערן שטומפיק, נאר זיין נאכפאלגער פון
fun nochfolger zain nor shtumfik veren nisht zolt ir k'de
of followers be but dullards be not shall you so that

די , וואס דורך אמונה און סבלנות זענען געווארן יורשים
yoreshim gevoren zenen savlanút un emune durch vos di
heirs become are perseverance and faith through who the

פון די הבטחות.
havtoches di fun
promises the of

through Emunah and savlanut *(patience)* inherit the havtachot *(promises)*.

13 For when Hashem gave the havtachah *(promise)* to Avraham Avinu, als *(since)* Hashem had no one greater by which to make a shevu'ah *(oath)*, Hashem made a shevu'ah by Himself

14 Saying, "Surely blessing I will bless you and multiplying I will multiply you." 15 And thus, having waited with savlanut, Avraham Avinu obtained the havtachah *(promise)*.

16 For Bnei Adam make a shevu'ah by someone greater than themselves, and a shevu'ah given as confirmation, settles every matter decisively.

יג ווארום ווען ה׳ האט געמאכט די הבטחה צו
tsu havtachah di gemacht hot Hashem ven vorem
to promise the made has Hashem when because

אברהמען , אזוי ווי ער האט נישט געהאט קיין גרעסערן, ביי וועמען
vemen bai gresern kein gehat nisht hot er vi azoi Avrahamen
whom by greater any had not has He as so Abraham

צו שווערן, האט ער געשוואוירן ביי זיך אליין,
alein zich bai geshvoirn er hot shveren tsu
alone self with sworn He has swear to

יד און געזאגט:
gezogt un
said and

בענטשנדיק, וועל איך דיך בענטשן
bentshn dich ich vel bentshndik
bless you I will blessing

און פארמערנדיק, וועל איך דיך פארמערן.
farmeren dich ich vel farmerendik un
increase you I will increasing and

(בראשית כב, יז.)
yz chb Bereshis
17 22 Genesis

טו און אזוי, אויסהאלטנדיק געדולדיק, האט ער דערגרייכט די
di dergreicht er hot geduldik oishaltendik azoi un
the obtained he did patiently enduring so and

הבטחה .
havtachah
promise

טז ווארום מענטשן שווערן ביי א גרעסערן, און די שבועה, ווי א
a vi sh'vu'a di un gresern a bai shveren mentshn vorem
a as oath the and greater a by swear men because

באשטעטיקונג, איז ביי זיי דער סוף אין יעדן סכסוך.
schsuch yedn in sof der zei bai iz bashtetikung
dispute every in end the them by is confirmation

[17] Similarly, when Hashem wanted to demonstrate even more emphatically to the yoreshim *(heirs)* of the havtachah *(promise)* the unchangeableness of his willed tachlis *(purpose)*, Hashem guaranteed it with a shevu'ah,
[18] In order that by two unchangeable things in which it is impossible for Hashem to speak sheker, we may have chozek *(strength)* and great encouragement, we who say that "he is my MAKHSEH" *(refuge, shelter)*, and have taken hold of the tikvah *(hope)* set before us.

[19] This tikvah we have as an ogen *(anchor)* for the neshamah, a tikvah both firm and secure, which enters inside the parokhet,

[20] Where Yehoshua has entered as a metatron *(forerunner)* on behalf of us, having become a KOHEN L'OLAM AL DIVRATI MALKI-TZEDEK *(Kohen forever according to the order of Malki-Tzedek)*.

7 For this MALKI-TZEDEK MELECH

יז און ה׳ , ווילנדיק נאכמער ארויסווייזן צו די יורשים פון
fun yoreshim di tsu aroisveizen nochmer vilndik Hashem un
of heirs the to to show even more wishing Hashem and

דער הבטחה , די נישטפארענדערלעכקייט פון זיין עצה , האט
hot eitse zain fun nishtfarenderlechkeit di havtachah der
has resolve His of immutability the promise the

צוגעלייגט דערצו א שבועה,
sh'vu'a a dertsu tsugeleigt
oath an for this added

יח כדי דורך צוויי אומפארענדערלעכע זאכן , אין וועלכע עס איז
iz es velche in zachn umfarenderleche tsvei durch k'de
is it which in things immutable two through so that

אוממעגלעך פאר ה׳ צו לייקענען, זאלן מיר האבן א שטארקע
shtarke a hoben mir zoln leikenen tsu Hashem far ummeglech
mighty a have we should lie to Hashem for impossible

טרייסט , מיר, וואס זענען אנטרונען, כדי אנצונעמען די
di ontsunemen k'de antrunen zenen vos mir treist
the to lay hold of so that escaped are who we encouragement

האפנונג, וואס איז געלייגט געווארן פאר אונדזערטוועגן
undzertvegen far gevoren geleigt iz vos hofenung
our sakes for become put is which hope

יט וועלכע איז ווי א פעסטער און זיכערער אנקער פאר אונדזער
undzer far anker zicherer un fester a vi iz velche
our for anchor securer and firmer a as is which

נשמה און וואס גייט אריין אינעווייניק פונם פרוכת ;
frucht funem ineveinik arain geit vos un neshome
Parochet of the inside into goes which and soul

כ וואוהין יהושע / ישוע* , אלס איינער וואס לויפט פאריס, איז
iz forois loift vos einer als Yeshua Yehoshua vuahin*
is ahead runs who one as Yeshua Yehoshua where

פאר אונדזערטוועגן אריינגעגאנגען, ווערנדיק א כהן גדול אויף
oif godl koien a verendik araingegangen undzertvegen far
on gadol kohen a becoming entered our sakes for

אייביק לויט דער ארדנונג פון מלכי-צדק . (תהלים קי, ד.)
d ki Tehilim Malki-Tzedek fun ordenung der loit eibik
4 110 Psalms Melchizedek of order the according to eternal

ז ווארום דער דאזיקער מלכי-צדק , קעניג פון שלם , א
a Shalem fun kenig Malki-Tzedek doziker der vorem
a Shalem of King Malki-tzedek this one the because

כהן פון ג-ט דעם אויבערשטן, וואס איז אנטקעגנגעגאנגען
antkegengegangen iz vos oibershtn dem Hashem fun koien
gone to meet is who Most High the G-d of kohen

SHALEM KOHEN L'EL ELYON, is the one having met Avraham Avinu ACHAREI SHUVO *(after returning)* from the slaughter of "the kings and having blessed him,"

אברהמען, ווען ער האט זיך אומגעקערט פונם שלאגן
shlogen funem umgekert zich hot er ven Avrahamen
slaughter from the return himself did he when Abraham

די מלכים און אים געבענטשט,
gebentsht im un Melakhim di
blessed him and kings the

2 With whom also "AVRAHAM avinu apportioned MA'ASER MIKOL *(a tithe of everything)*." As for his Name, it is rendered "King of Tzedek *(Righteousness)*" and then also "Melech of SHALOM."

ב צו וועמען אברהם האט אויסגעטיילט מעשר פון
fun meshr oisgeteilt hot Avraham vemen tsu
of tenth apportioned has Avraham whom to

אלעם —ערשטנס באטייט זיין נאמען קעניג פון גערעכטיקייט
gerechtikeit fun kenig nomen zain batait ershtns alem
righteousness of king name his means first everything

(ציטירן ניטציטירן) און דערנאך אויך מלך שלם (ציטירן
tsitirn Shalem Melech oich dernoch un nittsitirn tsitirn
quote Shalem King of also then and unquote quote

ניטציטירן), דאס הייסט קעניג פון פרידן (ציטירן ניטציטירן);
nittsitirn tsitirn fridn fun kenig heist dos nittsitirn
unquote quote peace of king means that unquote

(בראשית יד , יח-כ .)
yod chet-ch yad Bereshis
18-20 14 Genesis

3 Without Av, without Em, without Yichus, having neither a techillah *(beginning)* leyamim *(to days)* of him nor a Ketz HaChayyim, but resembling the Zun fun der Oybershter, he remains a "kohen perpetually."

ג אָן א פאטער, אָן א מוטער, אָן א יחוס , האט
hot ychus a on muter a on foter a on
having genealogy a without mother a without father a without

נישט קיין אנהויב פון טעג און נישט קיין סוף פון לעבן, אבער
ober leben fun sof kein nisht un teg fun onhoib kein nisht
however life of end any not and days of beginning any not

ענלעך צום זון פון דער אויבערשטער, בלייבט א כהן אויף
oif koien a blaibt Oibershter der fun zun tsum enlech
on kohen a remains Most High the of Son to the likened

אייביק.
eibik
eternal

4 Now consider how great among the Gedolim this one was to whom also Avraham Avinu gave from his booty a ma'aser *(tithe)*.

ד נו , באטראכט ווי גרויס עס איז געווען דער דאזיקער מענטש,
mentsh doziker der geven iz es grois vi batracht nu
man this one the was is it great how consider well

צו וועמען אברהם אבינו האט געגעבן מעשר פון דעם
dem fun meshr gegeben hot avinu Avraham vemen tsu
the of tithe given has our father Avraham whom to

מלחמה-געווינסט.
milchome-gevinst
war spoils

5 And the ones of the Bnei Levi have received the Kehunah *(Priesthood)* and they have a mitzvah to collect the ma'aser *(tithe)* from the Am Brit, and they have this mitzvah according to the Torah, that is, to collect from their achim, though these also are descended from the loins of Avraham Avinu.

ה און די, פון די בני לוי, וואס האבן באקומען די כהונה ,
chhunh di bakumen hoben vos Levi bnei di fun di un
Kehunah the received have who Levi sons of the of the and

האבן א מצווה פון דער תורה, צו נעמען מעשר פון
fun meshr nemen tsu toire der fun mtsvh a hoben
from tenth take to Torah the of commandment a have

פאלק, דאס הייסט זייערע ברידער, הגם זיי קומען ארויס
arois kumen zei hagam brider zeiere heist dos folk
out have come they although brothers their means that people

פון אברהמס לענדן;
lendn Avraham's fun
loins Abraham's of

6 But, this man, though not tracing his descent from them, has received ma'aser *(tithe)* from Avraham Avinu and has given a bracha to the one having the havtachot *(promises).*

ו אבער ער, וואס שטאמט נישט אפ פון זיי , האט גענומען
genumen hot zei fun op nisht shtamt vos er ober
taken has them from up not is descended who he however

מעשר פון אברהמען און געבענטשט אים, וואס האט געהאט די
di gehat hot vos im gebentsht un Avrahamen fun meshr
the had has who him blessed and Abraham from tithe

הבטחות .
havtoches
promises

7 Now it is beyond all argument that the greater gives a bracha to the lesser.

ז און עס איז דאך אָן ווידערשפרוך, אז דער קלענערער
klenerer der az vidershfruch on doch iz es un
inferior the that contradiction without after all is it and

ווערט געבענטשט פונם גרעסערן.
gresern funem gebentsht vert
superior of the blessed becomes

8 Notice, in one case, ma'aser are received by mortal men; in the other case, ma'aser are received by one of whom we have solemn eidus *(testimony)* that hu Chai *(he lives!).*

ח און דא נעמען שטערבלעכע מענטשן מעשרות, דארטן אבער
ober dorten meshrut mentshn shterbleche nemen do un
however there tithes men mortal take here and

איינער, וועגן וועמען עס ווערט עדות געזאגט, אז ער לעבט.
lebt er az gezogt eides vert es vemen vegen einer
lives he that said witness is it whom about one

9 One could even go so far as to say that even Levi, who

ט און, עס איז אזוי צו זאגן , דורך אברהמען האט אויך לוי , ער,
er Levi oich hot Avrahamen durch zogen tsu azoi iz es un
he Levi also has Abraham through say to so is it and

וואס נעמט מעשר, געגעבן מעשר;
meshr gegeben meshr nemt vos
tithe has given tithe takes who

receives ma'aser, has paid ma'aser through Avraham Avinu,

10 For Levi was still in the loins of his ancestor Avraham when Malki-Tzedek met Avraham Avinu.

י וואָרום ער איז נאָך דאַן געווען אין די לענדן פון זיין פאָטער,
foter zain fun lendn di in geven dan noch iz er vorem
father his of loins the in was then still is he because

ווען מלכי-צדק איז אים אַנטקעגנגעגאַנגען.
antkegengegangen im iz Malki-Tzedek ven
gone to meet him is Malki-tzedek when

11 Now if shleimut *(completeness)* had been attainable through the Kehunah of Levi — for under it came the Mattan Torah *(giving of the Torah)* to the Am Brit — what further need would there have been to speak of another KOHEN arising "according to the order of Malki-Tzedek" rather than "al divrati Aharon"?

יא דעריבער, אויב די שלימות וואָלט טאַקע געווען דורך
durch geven take volt shlimut di oib deriber
through be actually would perfection the if therefore

דער כהונה פון די לוויים, אונטער וועלכער די תורה איז
iz toire di velcher unter Levi'im di fun chhunh der
is Torah the which under Levi'im the of priesthood the

געגעבן געוואָרן צום פאָלק, צו וואָס איז נאָך נויטיק , אַז אַן
an az noitik noch iz vos tsu folk tsum gevoren gegeben
an that necessary yet is who to people to the become given

אַנדערער כהן גדול זאָל אויפשטיין לויט דער אָרדנונג פון
fun ordenung der loit oifshtein zol godl koien anderer
of order the according to arise shall gadol kohen another

מלכי-צדק , און נישט גערופן ווערן לויט דער אָרדנונג פון
fun ordenung der loit veren gerufen nisht un Malki-Tzedek
of order the according to to be called not and Melchizedek

אהרן ?
Aharon
Aharon

12 For when there is a "changing of the guard" of the Kehunah *(Priesthood)*, this behechrach *(necessarily)* also affects the Torah.

יב וואָרום מיט דער ענדערונג אין דער כהונה מוז אויך זיין אַן
an zain oich muz chhunh der in enderung der mit vorem
a be also must kehunah the in change the with because

ענדערונג אין דער תורה.
toire der in enderung
Torah the in change

13 For the One about whom these things are said belonged to a different shevet *(tribe)*, from which no one has officiated at the Mizbe'ach.

יג ווייל ער, פון וועמען די דאָזיקע זאַכן זענען געזאָגט געוואָרן,
gevoren gezogt zenen zachn dozike di vemen fun er vail
become said are things these the whom of He because

האָט באַלאַנגט צו אַן אַנדער שבט , פון וועלכן קיינער האָט נישט
nisht hot keiner velchen fun shevet ander an tsu balangt hot
not has anyone which from tribe another an to belong has

געדינט ביים מזבח .
mizbeiech baim gedint
altar at the serve

[14] For it is ugeret *(easily seen, evident)* that Rebbe, Melech HaMoshiach Adoneinu was descended from Yehudah, and in connection with that shevet *(tribe)*, Moshe Rabbeinu said nothing about kohanim.

[15] And it is even more evident if another Kohen arises resembling Malki-Tzedek,

יד ווארום עס איז קלאר, אז אונדזער האר האט געשטאמט
geshtamt hot har undzer az klor iz es vorem
be descended from has L-rd our that clear is it because

פון יהודה , וועגן וועלכן שבט משה האט גארנישט געזאגט
gezogt gornisht hot Moshe shevet velchen vegen Yehude fun
said nothing has Moses tribe which about Yehudah from

וואס שייך כהנים . טו און עס איז נאכמער קלאר, אויב
oib klor nochmer iz es un kohanem shayech vos
if clear even more is it and kohenim concerning who

אן אנדערער כהן שטייט אויף לויט דער ענלעכקייט פון
fun enlechkeit der loit oif shteit koien anderer an
of likeness the according to up stands kohen other an

מלכי-צדק ,
Malki-Tzedek
Melchizedek

[16] One who became a kohen, not by means of a mitzvat haTorah concerning yichus *(lineage)*, but according to the gevurah of a Chayyei Ein Sof *(Endless Life)*.

טז וועלכער איז נישט געווארן לויט א געזעץ פון א
a fun gezets a loit gevoren nisht iz velcher
a of law a according to become not is who

פליישלעך געבאט , נאר לויט דער קראפט פון אן
an fun kraft der loit nor gebot fleishlech
an of power the according to but commandment physical

אומענדלעך לעבן;
leben umendlech
life infinite; endless, interminable

[17] For of Rebbe, Melech HaMoshiach comes the solemn eidus, ATAH KOHEN L'OLAM AL DIVRATI MALKI-TZEDEK *(You are a kohen forever according to the order of Malki-Tzedek)*. [18] For, on the one hand, there is an abrogation of an earlier mitzvah because of its weakness and ineffectuality

יז ווארום עס איז עדות געזאגט געווארן וועגן אים:
im vegen gevoren gezogt eides iz es vorem
him about become said witness is it because

דו ביסט א כהן אויף אייביק,
eibik oif koien a bist du
eternal on kohen a are you

לויט דער ארדנונג פון מלכי-צדק .
Malki-Tzedek fun ordenung der loit
Melchizedek of order the according to

יח ווארום עס געשעט טאקע, אז א פריערדיק געבאט ווערט
vert gebot frierdik a az take geshet es vorem
becomes command former a that indeed occur it because

בטל צוליב זיין שוואכקייט און נוצלאזיקייט .
nutslazikeit un shvachkeit zain tsulib batl
ineffectualness and weakness its on account of null and void

19 — For the Torah brought nothing to shleimut *(perfection)*; on the other hand, there is the mavo *(introduction)* of a tikvah tovah yoter *(a better hope)* through which we draw near to Hashem —

20 This was attested with a shevu'ah *(oath)*; for others who became kohanim were installed in the office of kehunah without a shevu'ah;

21 But the Rebbe, Melech HaMoshiach became a kohen with a shevu'ah *(oath)* through the One saying to Him, Hashem has made an oath and will not change his mind, You are a kohen forever. 22 According to such a shevu'ah of Hashem, Rebbe, Melech HaMoshiach Yehoshua has become the arev *(surety, guarantee)* of a tovah yoter HaBrit.

23 Not only this, but it was the fact that the former kohanim were many in number, because mavet prevented them from continuing in the office of kehunah.

יט וואָרום די תורה האָט קיין זאַך נישט פולקום געמאַכט, נאָר
nor gemacht fulkum nisht zach kein hot toire di vorem
but made perfect not thing any has Torah the because

דאָס אַריינפירן פון א גרעסערער האָפנונג, דורך וועלכער מיר
mir velcher durch hofenung greserer a fun arainfiren dos
we which through hope better a of bringing in the

דערנענטערן זיך צו ה׳. כ און היות ער איז עס נישט
nisht es iz er hiut un Hashem tsu zich dernentern
not it is he whereas and Hashem to ourselves approach

געוואָרן אָן א שבועה, וואָרום זיי טאַקע זענען געוואָרן
gevoren zenen take zei vorem sh'vu'a a on gevoren
become are actually they because oath an without become

כהנים אָן א שבועה,
sh'vu'a a on kohanem
oath an without kohenim

כא אָבער ער מיט א שבועה דורך אים, וואָס האָט צו אים
im tsu hot vos im durch sh'vu'a a mit er ober
Him to has Who Him through oath a with He however

געזאָגט:
gezogt
said

דער האר האָט געשוואָוירן,
geshvoirn hot har der
sworn has L-rd the

און וועט נישט קיין חרטה האָבן:
hoben charote kein nisht vet un
have regret any not will and

דו ביסט א כהן אויף אייביק;
eibik oif koien a bist du
eternal on kohen a are you

כב אַזוי איז יהושע / ישוע* געוואָרן אַן ערב פון א בעסערן
besern a fun orev an gevoren Yeshua Yehoshua iz azoi*
better a of guarantor an become Yeshua Yehoshua is so

בונד. כג און יענע אָבער זענען געוואָרן מערצאָליקע
mertsalike gevoren zenen ober yene un bund
more numerical become are however those and covenant

כהנים צוליב דעם, וואָס דער טויט האָט זיי געשטערט
geshtert zei hot toit der vos dem tsulib kohanem
prevented them has death the what that on account of kohenim

צו בלייבן;
blaiben tsu
remain to

24 But because Rebbe, Melech HaMoshiach continues l'olam *(forever)*, he has an unchangeable Kehunah.

כד אבער ער, צוליב דעם וואס ער בלייבט אויף אייביק, האט
hot eibik oif blaibt er vos dem tsulib er ober
has eternal on remains He what that on account of He however
א כהונה אומפארענדערלעך.
aumfarenderlech chhunh a
unchangeable priesthood a

25 From which also he is able to completely deliver to the Geulah *(Redemption)* and Yeshu'at Eloheinu the ones approaching Hashem through him, als *(since)* he has Chayyei Ein Sof *(Endless Life)* and always lives to intercede in techinnah *(supplication)* for them.

כה פאלגלעך קען ער אויך פולקום דערלייזן די , וואס קומען צו
tsu kumen vos di derleizn fulkum oich er ken folglech
to come who the redeem entire also He can consequently
ה' דורך אים, ווארום ער לעבט אייביק, כדי מתפלל צו
tsu mispalel k'de eibik lebt er vorem im durch Hashem
to pray so that eternal lives He because Him through Hashem
זיין פאר זיי .
zei far zain
them for be

26 For such was for us, indeed, a bekavod *(suitable)* Kohen Gadol, chasid, tamim, tahor, nivdal from chote'im *(separated from sinners)* and exalted above HaShomayim;

כו ווארום פאר אונדז איז געווען פאסן אזא כהן גדול, (וואס
vos godl koien aza fasn geven iz undz far vorem
who gadol kohen such fast was is us for because
איז) הייליק, אומשולדיק, לויטער, אפגעזונדערט פון חוטאים און
un chatoem fun opgezundert loiter umshuldik heilik iz
and sinners from separated pure blameless holy is
דערהייכט איבער די הימלען;
himlen di iber derheicht
heavens the above exalted

27 A Kohen Gadol who does not have daily need — as do the other Kohanim Gedolim — on the one hand, to offer up zevakhim for his own averos, and then to offer up zevakhim for the averos of the Am Brit. For this Kohen Gadol offered up himself, once and for all.

כז וועלכער נויטיקט זיך נישט טאג אויס טאג איין, ווי יענע
yene vi ein tog ois tog nisht zich noitikt velcher
those as one day out day not Himself need who
כהנים גדולים , קודם כל מקריב צו זיין קרבנות פאר אייגענע
eigene far korbones zain tsu makrev kol koidem gedoilem kohanem
own for sacrifices his to offer all before gedolim kohenim
זינד, דערנאך פאר די זינד פונם פאלק; דאס דאזיקע האט ער
er hot dozike dos folk funem zind di far dernoch zind
He has these the people of the sin the for then sin
געטאן איינמאל פאר אלעמאל, מקריב זייענדיק זיך אליין.
alein zich zeiendik makrev alemol far einmal geton
alone Himself being offer always for once done

28 For the Torah of Moshe Rabbeinu appoints Bnei Adam as Kohanim Gedolim, Bnei Adam with frailties, but the Dvar HaShevu'ah, which came later than the Torah of Moshe Rabbeinu, appoints HaBen who came to shleimut *(completeness)* l'Olam.

כח ווארום די תורה האט באשטימט פאר כהנים גדולים
gedoilem kohanem far bashtimt hot toire di vorem
gedolim kohenim for appointed has Torah the because

מענטשן, וואס האבן געהאט שוואכקייט; אבער דאס ווארט פון
fun vort dos ober shvachkeit gehat hoben vos mentshn
of word the however weakness had have who men

דער שבועה, וואס איז שפעטער ווי די תורה, באשטימט דעם
dem bashtimt toire di vi shpeter iz vos sh'vu'a der
the appointed Torah the than later is which oath the

זון , וואס איז געמאכט פולקום אויף אייביק.
eibik oif fulkum gemacht iz vos zun
eternal on perfect made is who Son

8 Now the main point of what is being said is this: we in fact have such a Kohen Gadol, who has taken his moshav LIMIN HASHEM *(at the right hand of the kisse of the kavod in Shomayim).*

ח נו , דאס איז דער סך הכל פון דעם געזאגטן: מיר האבן
hoben mir gezogten dem fun hchl sach der iz dos nu
have we said that of of all sum the is this well

אזא כהן גדול, וועלכער האט זיך אנידערגעזעצט אויף
oif anidergezetst zich hot velcher godl koien aza
on sit down Himself did which gadol kohen such a

דער רעכטער *זייט פון כסא הכבוד פון דער (ג-טלעכער)
*G-tlecher der fun hakoved kisei fun *zait rechter der*
divine the of glory throne of of side right the

מאיעסטעט אין די הימלען,
himlen di in miestet
heavens the in magnificence

2 Our Kohen Gadol is mesharet baKodesh *(minister in the holy things)* of the true Mishkan set up by Adoneinu and not by any mere mortal.

ב א דינער פונם מקדש און פון דעם אמתן משכן , וואס דער
der vos mshchn emesn dem fun un mkdsh funem diner a
the which Mishkan true the of and Mikdash of the minister a

האר (ג-ט) האט געבויט און נישט קיין מענטש.
mentsh kein nisht un geboit hot Hashem har
man any not and built has G-d L-rd

3 For every Kohen Gadol is ordained to offer both minchot and zevakhim, from which it was necessary for this Kohen Gadol to have something also which he might offer.

ג ווארום יעדער כהן גדול איז באשטימט מקריב צו זיין מנחות
mnchut zain tsu makrev bashtimt iz godl koien yeder vorem
offerings his to offer appointed is gadol kohen every because

און קרבנות ; דערפאר איז נויטווענדיק, אז אויך ער זאל האבן
hoben zol er oich az noitvendik iz derfar korbones un
have shall he also that necessary is therefore sacrifices and

וואס מקריב צו זיין.
zain tsu makrev vos
his to offer what

4 If, therefore, he were on ha'aretz he would not be a kohen, als there are kohanim who offer every korban *(sacrifice)* according to the Torah;

ד דעריבער, אויב ער וואלט געווען אויף דער ערד , וואלט ער גארנישט
gornisht er volt erd der oif geven volt er oib deriber
nothing he would earth the on was would he if therefore

געווען קיין כהן , ווייל עס זענען דאך פאראן אזעלכע, וואס
vos azelche faran doch zenen es vail koien kein geven
who such there yet are it because kohen any be

זענען מקריב מנחות לויט דער תורה;
toire der loit mnchut makrev zenen
Torah the according to offerings offer are

5 However, the avodas kodesh sherut of these kohanim is service of a copy and shadow of the things in Shomayim, just as Moshe Rabbeinu was warned, when he was about to complete the Mishkan for "URE'EH" *(Now see to it)*, Hashem says, VA'ASEH BETAVNITAM ASHER ATAH MAREH BAHAR *(that you will make it according to the pattern having been shown to you on the mountain).*

ה וועלכע דינען צו א סקיצע און א שאטן פון הימלישע זאכן ,
zachn himlishe fun shoten a un skitse a tsu dinen velche
things heavenly of shadow a and sketch a to serve which

לויט ווי משה איז באפוילן געווארן, ווען ער האט געזאלט
gezolt hot er ven gevoren bafoilen iz Moshe vi loit
should has he when become order is Moses as according to

פארענדיקן דאס משכן ; ווארום ער האט צו אים געזאגט: זע ,
ze gezogt im tsu hot er vorem mshchn dos farendikn
look said him to has He because Mishkan the finish

דו זאלסט אלץ מאכן לויט דעם מוסטער, וואס איז דיר
dir iz vos muster dem loit machen alts zolst du
you is which pattern the according to make all you shall you

געוויזן געווארן אויפן בארג .
barg oifen gevoren gevizn
mountain on the become shown

6 But now our Kohen Gadol has attained a more fest *(excellent)* avodas kodesh sherut in as much as he is also the Metavekh of a more fest *(excellent)* Brit upon which more auspicious havtachot *(promises)* have been enacted.

ו אבער איצט האט ער דערגרייכט א בעסערע עבודה אויף
oif avoide besere a dergreicht er hot itst ober
by ministry better a attained He has now however

אזויפיל, אויף וויפל אויך דער ברית , פון וועלכן ער איז דער
der iz er velchen fun brit der oich vifl oif azoifil
the is He which of covenant the also how much on as much

פארמיטלער, איז גרעסער, וועלכער איז פעסטגעזעצט אויף גרעסערע
gresere oif festgezetst iz velcher greser iz farmitler
greater on set as fixed is which greater is mediator

הבטחות .
havtoches
promises

7 For if the Brit HaRishonah had been without fault, it would not have been necessary to speak about a Brit HaShniyah.

8 For, when Hashem finds fault with them, he says, HINEI YAMIM BA'IM, NE'UM HASHEM, VKHARATI ES BEIS YISRAEL V'ES BEIS YEHUDAH BRIT CHADASHA *(Behold, days are coming, says Hashem, when I will establish with the Beis Yisroel and with the Beis Yehudah a Brit Chadasha).* 9 Not like the Brit that I made with their forefathers on the day I took them by the hand to lead them out from the land of Mitzrayim; because they broke my Brit, though I was a husband to them. 10 KI ZOT HABRIT ASHER EKHROT ES BEIS YISROEL ACHAREI HAYAMIM HAHEM, NE'UM HASHEM; NATATI ES TORATI BEKIRBAM V'AL LIBAM EKHTAVENNAH, V'HAYITI LAHEM L'ELOHIM V'HEMMAH YIH'YU LI LE'AM *(Because this is the Brit which I will make with the Beis Yisroel after those days, says Hashem: putting my Torah into the mind of them and upon the levavot of them I will write*

ז וואָרום אויב יענער ערשטער (בונד) וואלט געווען אָן
on geven volt bund ershter yener oib vorem
without was would agreement first that if because

א פגם, וואלט נישט געזוכט געווארן קיין ארט פאר א צווייטן.
tsveitn a far ort kein gevoren gezucht nisht volt fgm a
second a for place of any become sought not would fault a

ח ווייל ווען מאכנדיק פארוואורפן צו זיי , זאגט ער:
er zogt zei tsu farvurfn machendik ven vail
He says them to reproach making when because

אָט קומען טעג, זאגט דער האר (ג-ט)
Hashem har der zogt teg kumen ot
G-d L-rd the says days to come look

און איך וועל מאכן מיט דעם בית ישראל
Yisroel beis dem mit machen vel ich un
Israel house the with make will I and

און בית יהודה א נייעם בונד ,
bund neiem a Yehude beis un
covenant new a Yehudah house and

ט נישט לויט דעם בונד , וועלכן איך האב געמאכט
gemacht hob ich velchen bund dem loit nisht
made have I which agreement the according to not

מיט זייערע אבות אינם טאג,
tog inem avot zeiere mit
day in the ancestors their with

ווען איך האב זיי אנגענומען ביי דער האנט
hant der bai ongenumen zei hob ich ven
hand the with taken them have I when

זיי ארויסצופירן פון מצרים ,
Mitsrayim fun aroistsufirn zei
Egypt of to lead out them

ווייל זיי זענען נישט פארבלייבן אין מיין בונד
bund main in farblaiben nisht zenen zei vail
agreement my in continue not are they because

און איך האב זיי פארווארפן, זאגט דער האר (ג-ט).
Hashem har der zogt farvarfen zei hob ich un
G-d L-rd the says rejected them have I and

י וואָרום דאס איז דער בונד ,
bund der iz dos vorem
covenant the is this because

וואס איך וועל מאכן מיט דעם בית ישראל נאך יענע טעג,
teg yene noch Yisroel beis dem mit machen vel ich vos
days those after Israel house this with make will I which

זאגט דער האר (ג-ט):
Hashem har der zogt
G-d L-rd the says

איך וועל געבן מיינע געזעצן אין זייער פארשטאנד,
farshtand zeier in gezetsn maine geben vel ich
mind their in laws my give will I

און אויף זייער הארץ וועל איך זיי שרייבן ;
shraiben zei ich vel harts zeier oif un
write them I will heart their on and

און וועל זיין זייער ג-ט , און זיי וועלן זיין מיין פאלק.
folk main zain velen zei un Hashem zeier zain vel un
people my be will they and G-d their be will and

יא און וועלן מער נישט לערנען יעדער איינער זיין חבר ,
chaver zain einer yeder lernen nisht mer velen un
neighbor his one every teach not more will and

און יעדער איינער דעם ברודער זיינעם , אזוי צו זאגן :
zogen tsu azoi zainem bruder dem einer yeder un
say to so his brother the one every and

דערקען דעם האר (ג-ט), ווייל אלע וועלן מיך קענען,
kenen mich velen ale vail Hashem har dem derken
know Me will all because G-d L-rd the know

פון דעם קלענסטן ביז צום גרעסטן פון זיי ;
zei fun grestn tsum biz klenstn dem fun
them of greatest to the until least the from

יב ווייל איך וועל זיין רחמנותדיק אויף זייערע
zeiere oif rachmonesdik zain vel ich vail
their on merciful be will I because

אומגערעכטיקייטן,
umgerechtikeitn
lawless deeds

און זייערע זינד וועל איך מער נישט געדענקען.
gedenken nisht mer ich vel zind zeiere un
remember not more I will sin their and

(ירמיהו לא, ל-לג.)
l-lg la Yirmeyah
30-33 31 Yirmeyah

יג און דערמיט, וואס ער זאגט א נייעם (ציטירן ניטציטירן), האט ער
er hot nittsitirn tsitirn neiem a zogt er vos dermit un
He has unquote quote new a says He what thereby and

אלט געמאכט דעם ערשטן (בונד , ברית); דאס אלטע און
un alte dos brit bund ershtn dem gemacht alt
and old the covenant covenant first the made old

פארעלטערטע אבער איז נאענט פארשווונדן צו ווערן.
veren tsu farshvundn nent iz ober farelterte
be to vanish near is however out-of-date

it and I will be to them G-d and they will be to Me a people).
11 V'LO YELAMMEDU OD ISH ES RE'EHU V'ISH ES AKHIV LEMOR, DE'U ES HASHEM; KI KHULAM YEDE'U OTI LEMIKTANNAM V'AD GEDOLAM *(No longer will a man teach his neighbor, or a man his brother, saying "Have da'as of Hashem," because they will all have da'as of Me, from the least of them to the greatest.)*
12 KI ESLACH LA'AVONAM U'LECHATTATAM LO EZKAR OD *(For I will forgive the wickedness of them and their sin I will remember no more).*
13 When Hashem uses the word "CHADASHA" he has thereby made the Brit HaRishonah yeshanah and a Brit thus made aging, is near to being yakhlof *(vanished).*

9 Now the Brit HaRishonah farshteit zich *(of course)* had regulations for avodas kodesh in an earthly Mikdash.

ט אבער אויך דער ערשטער (בונד) האט געהאט
gehat hot bund ershter der oich ober
had has covenant first the also however

דינים פון עבודה און א וועלטלעך מקדש .
mkdsh veltlech a un avoide fun dinim
Mikdash earthly a and worship for regulations

[2] For the Mishkan was furnished, that is, hachitzon *(the outer one)* in which were both the Menorah and the Shulchan and the setting out of the Lechem HaPanim. This part is the Kodesh, the Holy Place.

ב ווארום א משכן איז געבויט געווארן; דאס ערשטע, אין וועלכן
velchen in ershte dos gevoren geboit iz mshchn a vorem
which in first the become built is Mishkan a because

עס איז געווען די מנורה און דער שולחן און דאס לחם
lchm dos un shulchn der un mnurh di geven iz es
Lechem the and Shulchan the and Menorah the was is it

הפנים ; וואס האט געהייסן קודש ;
kodesh geheisen hot vos hponim
Kodesh named was which HaPanim

[3] And behind the Parokhet HaSheynit was the part of the Mishkan being called the Kodesh HaKodashim,

ג און פון אינעווייניק פון צווייטן פרוכת א משכן , וואס האט
hot vos mshchn a frucht tsveitn fun ineveinik fun un
was which Mishkan a Parochet second of inside of and

געהייסן קדשי קדשים ,
kedoishem kdshi geheisen
HaKodashim Kodesh named

[4] Having a golden Mizbe'ach of ketoret *(incense)* and the Aron HaBrit having been covered on all sides with gold, and in which was a golden jar holding the manna and the rod of Aharon which budded, and the Luchot haBrit *(the tablets of the Covenant, the Decalogue, Aseret HaDibrot).*

ד וואס האט אנטהאלטן דעם גאלדענעם מזבח פון קטורת און
un ktoires fun mizbeiech goldenem dem onhalten hot vos
and incense of altar golden the holding has which

דעם ארון הברית , וואס איז אינגאנצן געווען באדעקט מיט
mit badekt geven ingantsen iz vos habris arun dem
with covered was wholly is which of the covenant ark the

גאלד, אין וועלכן (עס איז געווען) א גאלדענער קרוג, וואס האט
hot vos krug goldener a geven iz es velchen in gold
has which jar gold a was is it which in gold

אנטהאלטן מן , און אהרנס שטעקן, וואס האט געבליט, און
un geblit hot vos shtekn Aharon's un mn onhalten
and budded has which staff Aaron's and manna holding

די לוחות הברית ,
habris luchut di
of the covenant tablets the

[5] And above the Aron HaBrit the keruvim of kavod overshadowing the kapporet, about which

ה און פון אויבן, (איבער דעם ארון) די כרובים פון הערלעכקייט,
herlechkeit fun chrubim di arun dem iber oiben fun un
glory of keruvim the ark the over above from and

וואס האבן באשאטנט דאס כפורת , וועגן וועלכן עס איז איצט
itst iz es velchen vegen chfurt dos bashatnt hoben vos
now is it which about Mercy Seat the overshadow have which

things it is not possible to speak now in praht *(detail).*

6 Now these things having been prepared, the kohanim go continually into the Mishkan, the hachitzon *(the outer one)*, performing the avodas kodesh sherut.

7 But into the Kodesh HaKodashim only the Kohen Gadol goes, and only once a year, and not without DAHM *(blood)* which he offers for himself and for the shiggot haAm *(unintentional sins of the people)*.

8 By this the Ruach Hakodesh signifies that the Derech into the Kodesh HaKodashim has not yet been revealed while the Mishkan, the hachitzon *(the outer one)*, is still standing,

9 Which is a mashal for the present time. Accordingly both minchot and zevakhim are being offered which cannot fulfill with respect to the matzpun *(conscience)* of the worshiper,

נישט צו רעדן איינצלהייטלעך. ו און דאס דאזיקע איז געווען אזוי
azoi geven iz dozike dos un eintslheitlech reden tsu nisht
so was is these the and in detail speak to not

איינגעארדנט, אז אין ערשטן (אויסנווייניקסטן) משכן זענען די
di zenen mshchn oisnveinikstn ershtn in az eingeardnt
the are Mishkan outside first in that arranged

כהנים אלעמאל אריינגעגאנגען, טוענדיק די עבודה ;
avoide di tuendik araingegangen alemol kohanem
ministry the doing entering always kohenim

ז אבער אין דעם צווייטן, נאר דער כהן גדול אליין, איין איינציק
eintsik ein alein godl koien der nor tsveitn dem in ober
only one alone gadol kohen the only second the in however

מאל אין יאר, נישט אָן בלוט, וואס ער איז מקריב פאר זיך
zich far makrev iz er vos blut on nisht yor in mol
himself for offer is he which blood without not year in time

און פאר די שגגות פון פאלק;
folk fun shggut di far un
people of to sin ignorantly the for and

ח דערמיט ווייזט דער רוח הקודש אויף, אז דער וועג צום
tsum veg der az oif Hakoidesh ruach der vaizt dermit
to the way the that up the Holy Spirit the shows thereby

קדשי קדשים איז נאך נישט געווען אנטפלעקט, בשעת דאס
dos beshas antplekt geven nisht noch iz kedoishem kdshi
the while revealed was not yet is HaKodashim Kodesh

ערשטע משכן האט געהאט א קיום ;
kium a gehat hot mshchn ershte
existence an had has Mishkan first

ט וואס איז א משל פאר דער איצטיקער צייט; אין וועלכן מען
men velchen in tsait itstiker der far mashal a iz vos
there which in time present the for parable a is which

איז מקריב מנחות און זבחים , וועלכע קענען נישט לויט
loit nisht kenen velche zbchim un mnchut makrev iz
according to not can which sacrifices and offerings offered is

דעם געוויסן שלמותדיק מאכן דעם , וואס ריכט אפ די
di op richt vos dem machen shlmutdik gevisen dem
the up observe who the ones make perfect conscience the

עבודה ,
avoide
ministry

10 Als *(since)* they deal only with okhel and mashkeh *(drink)* and different tevilot, external regulations being imposed until the time of the Tikkun *(Restoration)*.

י נאר זענען, מיט שפייזן און געטראנקען און פארשיידענע
farsheidene un getranken un shpaizen mit zenen nor
various and drink and foods with are but

הלכות מקוואות, פליישלעכע דינים , און ארויפגעלייגט
aroifgeleigt un dinim fleishleche mkvaut hlchut
were imposed and regulations of the flesh mikvehs Jewish traditions

ביז צו דער צייט פון תיקון העולם .
hooilem tikun fun tsait der tsu biz
of the world Restoration of time the to until

11 But when Rebbe, Melech HaMoshiach came as the Kohen Gadol of the coming tovot *(good things)*, he entered through the Mishkan Gadol, the greater and more perfect Mishkan, not made with hands, that is, not of this B'ri'ah *(Creation)*;

יא אבער משיח , קומענדיק ווי א כהן גדול פון די
di fun godl koien a vi kumendik Moshiach ober
the of gadol kohen a as coming Moshiach however

צוקונפטיקע גוטע זאכן , דורך דעם גרעסערן און מער
mer un gresern dem durch zachn gute tsukunftike
more and greater the through things good future

פאלקאמענעם משכן , דעם נישט מיט הענט געמאכטן, דאס הייסט
heist dos gemachtn hent mit nisht dem mshchn falkamenem
means this made hands with not that Mishkan perfect

נישט פון דער דאזיקער באשאפונג,
bashafung doziker der fun nisht
creation this one the of not

12 Not through the dahm of se'irim *(goats)* and of agalim *(bulls)* but through his own dahm he entered the Kodesh HaKodashim once and for all, having secured for us the Geulah Olamim.

יב אויך נישט מיט דעם בלוט פון בעק און קעלבער, נאר מיט זיין
zain mit nor kelber un bek fun blut dem mit nisht oich
his with but calves and goats of blood the with not also

אייגן בלוט, איז אריינגעגאנגען איינמאל פאר אלעמאל אינם קדשי
kdshi inem alemol far einmal araingegangen iz blut eigen
Kodesh in the always for once entered is blood own

קדשים , און געפונען אן אייביקע ישועה .
yeshue eibike an gefunen un kedoishem
salvation eternal an obtained and HaKodashim

13 For if the dahm of se'irim *(goats)* and parim *(young bulls)* and the ashes of a heifer sprinkling those who have become tum'a *(uncleanness)*, if this dahm sets apart for kedushah for the tohorah *(purification)* of the basar,

יג ווארום אויב דאס בלוט פון בעק און רינדער און דאס אש פון א
a fun ash dos un rinder un bek fun blut dos oib vorem
a of ashes the and bulls and goats of blood the if because

יונגער קו , ווערנדיק געשפריצט אויף טמאים, מאכט הייליק צום
tsum heilik macht tmim oif geshfritst verendik ku yunger
to the holy makes impure on sprinkled becoming cow younger

רייניקן דאס לייב,
laib dos reinikn
body the cleanse

[14] By how much more will the dahm of Rebbe, Melech HaMoshiach who through the eternal Ruach Hakodesh offered himself without MUM *(defect)* to G-d, by how much more will his DAHM purify our matzpun *(conscience)* from ma'asim metim *(dead works)* in order to serve the Elohim Chayyim.

[15] And for this reason Rebbe, Melech HaMoshiach is the Metavekh of a Brit Chadasha in order that those who are HaKeru'im *(the Called ones)* may receive the nachalat olam *(eternal inheritance)* of the Havtachah *(Promise)*, because a mavet, a kapparat hapeysha'im has taken place that gives them pedut *(ransom for redemption, Geulah)* from peysha'im *(transgressions)* that were committed under HaBrit HaRishonah.

[16] For where there is a brit or a tzavva'a *(will)*, it is aizen *(well founded, incontrovertible)* that the histalkus *(passing)* of the one who made it must be established.

[יד] אויף וויפל מער וועט דאס בלוט פון דעם משיח , וואס
vos Moshiach dem fun blut dos vet mer vifl oif
who Moshiach the of blood the will more how much on

האט זיך מקריב געווען, דורך דעם אייביקן גייסט, אָן א
a on gaist eibikn dem durch geven makrev zich hot
a without Spirit eternal the through was offer Himself has

מום צו ה׳ , רייניקן אייער געוויסן פון טויטע מעשים
ma'a'sim toite fun gevisen eier reinikn Hashem tsu mum
works dead from conscience your cleanse Hashem to blemish

צו דינען דעם לעבעדיקן ג-ט ? [טו] און צוליב דעם איז ער
er iz dem tsulib un Hashem lebedikn dem dinen tsu
He is this on account of and G-d living the serve to

דער פארמיטלער פון דעם נייעם בונד , כדי נאכדעם ווי זיין
zain vi nochdem k'de bund neiem dem fun farmitler der
His as then so that covenant new the of mediator the

טויט איז געווארן פאר אן אויסלייזונג פון די פארברעכנס , וואס
vos farbrechns di fun oisleizung an far gevoren iz toit
which transgressions the of redemption a for become is death

זענען אונטער דעם ערשטן בונד , זאלן די גערופענע
gerufene di zoln bund ershtn dem unter zenen
those who are called the should covenant first the under are

באקומען די אייביקע ירושה .
yerushe eibike di bakumen
inheritance eternal the received

[טז] ווארום וואו עס איז דא א צוואה, דארט מוז געשען דער
der geshen muz dort tsvah a do iz es vu vorem
the occur must there will a here is there where because

טויט פון דעם , וואס האט געמאכט די צוואה.
tsvah di gemacht hot vos dem fun toit
will the made has who the One of death

17 For a Brit, a tzavv'a *(covenant, will)* is valid only when Bnei Adam have died, for it is never validly executed as long as the ba'al tzavva'a *(testator, person who makes the will)* lives.

יז ווייל א צוואה טרעט ערשט אריין אין קראפט , ווען מען איז
iz men ven kraft in arain ersht tret tsvah a vail
is one when enforcement in into first steps will a because

שוין געשטארבן, אנדערש האט זי נישט קיין מאכט ווען דער ,
der ven macht kein nisht zi hot andersh geshtorben shoin
the one when power any not it has else dead already

וואס האט געמאכט די צוואה, לעבט.
lebt tsvah di gemacht hot vos
lives will the made has who

18 Hence the Brit HaRishonah was not cut without DAHM.

יח דעריבער איז אויך דער ערשטער בונד נישט איינגעווייט
aingeveit nisht bund ershter der oich iz deriber
initiated not covenant first the also is therefore

געווארן אָן בלוט.
blut on gevoren
blood without become

19 For when every mitzvah had been spoken by Moshe Rabbeinu to all the Am Brit according to the Torah, he took the dahm of se'irim and of agalim with mayim and scarlet wool and hyssop and sprinkled both the sefer itself and all the people,

יט ווארום משה , האבנדיק געזאגט אלע געבאטן פון דער תורה
toire der fun geboten ale gezogt hobendik Moshe vorem
Torah the of orders all said having Moses because

צום גאנצן פאלק, האט גענומען דאס בלוט פון די קעלבער
kelber di fun blut dos genumen hot folk gantsn tsum
calves the of blood the taken has people entire to the

און פון די בעק מיט וואסער און רויטער וואל און אזוב און
un azov un val roiter un vaser mit bek di fun un
and hyssop and wool scarlet and water with goats the of and

באשפריצט דאס ספר און דאס גאנצע פאלק,
folk gantse dos un seifer dos bashfritst
people whole the and Sefer the sprinkled

20 Saying, HINEI DAHM HABRIT *(This is the blood of the Covenant)* which Hashem commanded you. 21 And in the same way he sprinkled both the Mishkan and also all the k'lei haSherut *(vessels of service in the Mishkan)* with dahm.

כ זאגנדיק:
zogendik
saying

דאס דאזיקע איז דאס בלוט פון דעם בונד ,
bund dem fun blut dos iz dozike dos
covenant the of blood the is these the

וואס ה׳ האט אייך באפוילן .
bafoilen aich hot Hashem vos
appointed you has Hashem which

(שמות כד, ח.)
ch chd Shemot
8 24 Exodus

כא און אויך דאס משכן און אלע כלים פון דער עבודה האט ער
er hot avoide der fun chlim ale un mshchn dos oich un
he has ministry the of pots all and Mishkan the also and

אויף אן ענלעכן אופן באשפריצט מיט בלוט.
blut mit bashfritst oifen enlechn an oif
blood with sprinkled way likewise an on

22 Indeed, according to the Torah, almost everything is metohar *(purified)* by dahm, and without a kapporah by means of shefach dahm *(the shedding of blood)* there is no selicha *(forgiveness).*

כב און לויט דער תורה ווערט כמעט אלץ גערייניקט מיט
mit gereinikt alts chmet vert toire der loit un
with cleansed all almost become Torah the according to and

בלוט; און אָן בלוט פארגיסונג גיבט נישט קיין פארגעבונג.
fargebung kein nisht gibt fargisung blut on un blut
forgiveness any not gives shed blood without and blood

23 Therefore, it was necessary for the tavnit *(pattern, copy)* of the things in Shomayim be metohar *(purified)* with these, but the things of Shomayim themselves with better zevakhim than these.

כג דעריבער איז עס טאקע געווען נויטווענדיק, אז די מוסטערן
musteren di az noitvendik geven take es iz deriber
sketches the that necessary was actually it is therefore

פון די הימלישע זאכן זאלן גערייניקט ווערן מיט די דאזיקע,
dozike di mit veren gereinikt zoln zachn himlishe di fun
these the with be cleansed should things heavenly the of

אבער די הימלישע זאכן אליין מיט בעסערע קרבנות , ווי
vi korbones besere mit alein zachn himlishe di ober
than sacrifices better with themselves things heavenly the however

די דאזיקע.
dozike di
these the

24 For Rebbe, Melech HaMoshiach did not enter into a Kodesh HaKodashim made by human hands, a mere TAVNIT *(pattern, copy)* of the true Kodesh HaKodashim, but Moshiach entered into Shomayim itself, now to appear before the face of Hashem for us.

כד ווארום דער משיח איז נישט אריינגעגאנגען אין א מקדש ,
mkdsh a in araingegangen nisht iz Moshiach der vorem
Mikdash a in entered not is Moshiach the because

וואס איז געווען געמאכט פון מענטשלעכע הענט, א בילד פון דעם
dem fun bild a hent mentshleche fun gemacht geven iz vos
the of copy a hands human of made was is which

אמתן; נאר ממש אין הימל אריין, איצט צו דערשיינען פאר
far dersheinen tsu itst arain himel in mmsh nor emesn
before appear to now into heaven in real but true

ה׳ס פנים פאר אונדזערטוועגן;
undzertvegen far ponem h,s
our sakes for face Hashem's

25 Nor was it so that he may offer himself again and again, as the Kohen Gadol enters the Kodesh HaKodashim yearly with dahm not his own;

כה נישט כדי מערערע מאל זיך אליין מקריב צו זיין , ווי דער
der vi zain tsu makrev alein zich mol merere k'de nisht
the as his to offer alone self times several so that not

כהן גדול גייט אריין אין דעם קדשי קדשים יאר איין יאר
yor ein yor kedoishem kdshi dem in arain geit godl koien
year in year HaKodashim Kodesh the in into goes gadol kohen

אויס מיט פרעמד בלוט;
blut fremd mit ois
blood alien with out

26 For then it would have been necessary for him to suffer often from the hivvased tevel *(foundation of the world)*; but now, once at the Ketz HaOlamim, he has appeared to put away averos *(sins)* by the korban of himself.

כו ווייל אויב אזוי, וואלט ער באדארפן מערערע מאל ליידן
leiden mol merere badarfen er volt azoi oib vail
to suffer times several have had He would so if because
זינט דעם אנהויב פון דער וועלט; איצט אבער ביים די סוף פון
fun sof di baim ober itst velt der fun onhoib dem zint
of end the at however now world the of beginning the since
די צייטן איז ער דערשינען צו פארטיליקן די זינד דורך דעם
dem durch zind di fartiliken tsu dershinen er iz tseitn di
the through sin the destroy to appeared He is times the
קרבן פון זיך אליין.
alein zich fun korben
alone self of sacrifice

27 And in as much as it is appointed for men to die once and after this HaMishpat,

כז און ווי עס איז נגזר געווארן פאר מענטשן איינמאל צו שטארבן
shtarben tsu einmal mentshn far gevoren ngzr iz es vi un
die to once people for become decreed is it as and
און נאכדעם דער יום הדין ;
Hadin yom der nochdem un
judgment day of the after that and

28 So he, having been offered up once in order that HU NASA CHET RABBIM *(he bore away the sin of many)* and shall appear sheynit *(a second time)* for Yeshu'at Eloheinu without reference to chet for those who expectantly khakeh levo'o shel *(await the arrival of)* Moshiach.

כח אזוי איז אויך דער משיח איינמאל מקריב געווארן, צו טראגן
trogen tsu gevoren makrev einmal Moshiach der oich iz azoi
wear to become offer once Moshiach the also is so
די זינד פון פילע, און א צווייט מאל וועט ער דערשיינען אָן
on dersheinen er vet mol tsveit a un file fun zind di
without appear he will time second a and many of sin the
זינד צו די, וואס דערווארטן אים, צו ישועה .
yeshue tsu im dervartn vos di tsu zind
salvation for him wait for who the to sin

10 For the Torah, als *(since)* it has only a shadow of the tovot ha'atidot *(good things to come)* and is not the etzem *(actual)* things, can never by the same yearly zevakhim *(sacrifices)*, which they offer

י ווארום די געזעץ, האבנדיק נאר א שאטן פון די צוקונפטיקע
tsukunftike di fun shoten a nor hobendik gezets di vorem
future the of shadow a only having law the because
גוטע זאכן , נישט דאס רעאל סובסטאנץ פון די זאכן
zachn di fun substants real dos nisht zachn gute
things the of substance real the not things good
אליין , קען קיינמאל נישט מאכן שלמותדיק די, וואס קומען
kumen vos di shlmutdik machen nisht keinmol ken alein
come who the perfect make not never can themselves

continually, make shleimut *(whole, complete)* those drawing kiruv *(near)*.

מיט די קרבנות, וואס מען איז מקריב אָן אויפהער יאר איין
ein yor oifher on makrev iz men vos korbones di mit
in year ceasing without offering is one which sacrifices the with

יאר אויס.
ois yor
out year

[2] Otherwise, would these zevakhim not have stopped being offered, because the worshipers, having experienced tohorah *(purification, cleansing)* even once, would no longer have had consciousness of averos?

ב ווייל אין קעגנפאל וואלט מען דען נישט אויפגעהערט זיי
zei oifgehert nisht den men volt kegnfal in vail
them cease not then they would otherwise in because

צו ברענגען? צוליב דעם וואס די, וועלכע ריכטן אפ די
di op richtn velche di vos dem tsulib brengen tsu
the up observe which the what that on account of bring to

עבודה, זייענדיק איינמאל גערייניקט געווארן, וואלטן מער נישט
nisht mer volten gevoren gereinikt einmal zeiendik avoide
not more would become cleansed once being worship

געהאט קיין געוויסן פון זינד.
zind fun gevisen kein gehat
sin of conscience any have

[3] But by those zevakhim there is a zikaron *(remembrance)* and a reminder of averos year after year.

ג נאר אין די דאזיקע (קרבנות) איז פאראן א יערלעכע
yerleche a faran iz korbones dozike di in nor
yearly a there is sacrifices these the in but

דערמאנונג פון זינד.
zind fun dermonung
sin of reminder; remembrance

[4] For it is impossible for the dahm of parim *(young bulls)* and se'irim *(goats)* to take away chatta'im *(sins)*.

ד ווייל דאס בלוט פון רינדער און בעק האט נישט דעם כוח
koiech dem nisht hot bek un rinder fun blut dos vail
power the not has goats and oxen of blood the because

[5] Therefore, when he comes into the Olam Hazeh, he says ZEVACH UMINCHAH LO CHAFATZTA *(sacrifice and offering You did not desire)*, but a body you prepared for me; [6] OLAH V'CHATA'AH LO SH'ALTA *(Burnt offering and sin offering you have not desired)*. [7] Then I said, Look,

אוועקצונעמען זינד. ה דערפאר, אריינקומענדיק אין דער וועלט, זאגט
zogt velt der in arainkumendik derfar zind avektsunemen
says world the in coming in therefore sin to take away

ער:
er
he

א זבח און א מנחה האסטו נישט פארלאנגט,
farlangt nisht hostu mnchh a un zbch a
required not you have offering a and sacrifice a

נאר א גוף האסטו מיר צוגעגרייט;
tsugegreit mir hostu guf a nor
prepared me you have body a but

here I am, I have come — it is written about me in the megillah [scroll] LA'ASOT RETZONECHAH ELOHAI CHAFATZTI *(I desire to do your will, O G-d.)* 8 When he said above, "ZEVACH and MINCHAH and OLAH and CHATA'AH you have not desired, nor have you taken pleasure in them" — these are offered according to the Torah

ו עולות און קרבנות פאר זינד זענען דיר
eulut un korbones far zind zenen dir
burnt offerings and sacrifices for sin are you

נישט וואוילגעפעלן.
nisht voilgefelen
not well pleased

ז דעמאלט האב איך געזאגט: אָט בין איך געקומען,
demolt hob ich gezogt ot bin ich gekumen
then I have said look I am come

אין דער מגילת ספר שטייט געשריבן וועגן מיר,
in der mgilt seifer shteit geshriben vegen mir
in the scroll of sefer stands written about me

צו טאן דיין רצון , אָ ג-ט !
tsu ton dain ratson o Hashem
to do your will o G-d

(תהלים מ, ז-ט.)
Tehilim m z-t
Psalms 40

ח זאגנדיק אויבן (ציטירן ניטציטירן) א זבח און א מנחה און
zogendik oiben tsitirn nittsitirn a zbch un a mnchh un
saying above quote unquote a sacrifice and a offering and

עולות און קרבנות פאר זינד האסטו נישט פארלאנגט,
eulut un korbones far zind hostu nisht farlangt
burnt offerings and sacrifices for sin you have not asked

נישט זענען זיי דיר וואוילגעפעלן, וועלכע זענען מקריב געווארן
nisht zenen zei dir voilgefelen velche zenen makrev gevoren
not are they you well pleased which are offered become

לויט דער געזעץ,
loit der gezets
according to the law

9 — Then he said, I have come LA'ASOT RETZONECHAH *(to do your will.)* He takes away HaRishonah in order to establish HaSheniyah.

ט האט ער דאן געזאגט: אָט בין איך געקומען צו טאן דיין
hot er dan gezogt ot bin ich gekumen tsu ton dain
has he then said look I am come to do Your

רצון . ער האט אפגעשאפט דאס ערשטע, כדי דאס צווייטע צו
ratson er hot opgeshaft dos ershte k'de dos tsveite tsu
will He has cancelled the first so that the second to

באשטעטיקן,
bashtetiken
confirm

[10] And it is by the ratzon Hashem that we will have been set apart for kedushah through the korban NEFESH of Rebbe, Melech HaMoshiach Yehoshua, once and for all.

[11] And every kohen stands daily at his avodas kodesh sherut ministering and offering again and again the same korbanot that can never take away chatta'im;

[12] But Rebbe, Melech HaMoshiach, having offered up one korban for chatta'im for all time, YASHAV LIMIN HASHEM *(Sat down at the right hand of G-d)*,
[13] Waiting from that time onward until OYVAV *(His enemies)* be made "a footstool for his feet."

[14] For by one korban he has perfected forever HaMekudashim *(the ones being set apart as Kedoshim)*.
[15] And the Ruach Hakodesh also bears solemn edut to us; for after saying, [16] ZOT HABRIT ASHER EKHROT *("This is the covenant that I will make)* with them after those days," says the L-rd, "I will put

י אין װעלכן רצון מיר זענען געהייליקט געװארן דורך דעם מקריב
makrev dem durch gevoren geheilikt zenen mir ratson velchen in
offer the through become holy are we will which in

זיין פון דעם קערפער פון יהושע / ישוע* המשיחן איינמאל
einmal HaMoshiachn Yeshua Yehoshua fun kerper dem fun zain*
once the Moshiach Yeshua Yehoshua of body the of his

פאר אלעמאל. יא און איטלעכער כהן שטייט טאג אויס טאג איין,
ein tog ois tog shteit koien itlecher un alemol far
one day out day stands kohen every and once for all for

דינענדיק און מקריב זייענדיק די זעלביקע קרבנות, װעלכע קענען
kenen velche korbones zelbike di zeiendik makrev un dinendik
can which sacrifices same the being sacrifice and serving

קיינמאל נישט אװעקנעמען זינד;
zind aveknemen nisht keinmol
sin take away not never

יב ער אבער, האבנדיק מקריב געװען איין קרבן פאר זינד, האט
hot zind far korben ein geven makrev hobendik ober er
did sin for sacrifice one was offer having however He

זיך אויף אייביק אנידערגעזעצט אויף ה׳ס רעכטער *זייט;
**zait rechter h,s oif anidergezetst eibik oif zich*
side right Hashem's on sit down eternal on Himself

יג װארטנדיק פון דעמאלט אָן ביז זיינע פיינט װעלן געלייגט
geleigt velen faint zaine biz on demolt fun vartndik
put will enemies His until on then since waiting

װערן װי א פוסבענקעלע צו זיינע פיס.
fis zaine tsu fusbenkele a vi veren
feet His to footstool a as be

יד װארום ער האט מיט איין קרבן שלמותדיק געמאכט אויף אייביק
eibik oif gemacht shlmutdik korben ein mit hot er vorem
eternal on made perfect sacrifice one with has He because

די, װאס זענען געהייליקט געװארן. טו און אויך דער רוח הקודש
Hakoidesh ruach der oich un gevoren geheilikt zenen vos di
the Holy Spirit the also and made holy are who the

זאגט עדות צו אונדז; װארום נאכדעם װי ער האט געזאגט:
gezogt hot er vi nochdem vorem undz tsu eides zogt
said has He as afterwards because us to witness says

טז דאס איז דער בונד, װאס איך װעל מאכן
machen vel ich vos bund der iz dos
make will I which covenant the is this

מיט זיי נאך יענע טעג, זאגט דער האר (ג-ט),
Hashem har der zogt teg yene noch zei mit
G-d L-rd the says days those after them with

my Torah in the mind of them and I will inscribe it on their heart." He then says: 17 LA'AVONAM U'LECHATTATAM LO EZKAR *(And their wickedness and their sin I will remember no more).* 18 Now where there is selicha *(forgiveness)* for these things, there is no longer a korban for chatta'im.

איך וועל געבן מיין תורה אין זייערע הערצער
hertser zeiere in toire main geben vel ich
hearts their in Torah my give will I

און אויף זייער פארשטאנד וועל איך זי שרייבן ;
shraiben zi ich vel farshtand zeier oif un
write it I will minds their on and

יז און זייערע זינד און זייערע חטאים
chtim zeiere un zind zeiere un
lawless deeds their and sin their and

וועל איך מער נישט געדענקען.
gedenken nisht mer ich vel
remember not more I will

(ירמיהו לא, לב-לג.)
lb-lg la Yirmeyah
32-33 31 Yirmeyah

יח און וואו עס איז פאראן א פארגעבונג פון די דאזיקע, דארט
dort dozike di fun fargebung a faran iz es vu un
there these the of forgiveness a there is it where and

גיבט מער נישט קיין קרבן פאר זינד.
zind far korben kein nisht mer gibt
sin for sacrifice any not more gives

19 Therefore, Achim b'Moshiach, having confidence for bevitachon *(confidently)* entering haSha'ar laHashem *(gate to approach G-d's presence, access of the tzaddikim)* into the Kodesh HaKodashim by HaDahm HaYehoshua,
20 Which he opened for us as a Derech Chadasha, a Derech Chayyah, through the parokhet, that is to say, the parokhet opened when was offered the basar of Moshiach.

יט דעריבער, ברידער, האבנדיק פתחון פה
fh ftchun hobendik brider deriber
mouth opening of having brothers therefore

אריינצוגיין אינם קדשי קדשים דורך דעם בלוט פון
fun blut dem durch kedoishem kdshi inem araintsugein
of blood the through HaKodashim Kodesh in the to enter

יהושען / ישוען* ,
Yeshuan Yehoshuan*
Yeshua Yehoshua

כ פון (יהדות) דרך (ה׳), וועלכן ער האט פאר אונדז
undz far hot er velchen Hashem drch ihdut fun
us for has He which Hashem way of Yahades by

איינגעווייט, א נייעם און לעבעדיקן דורך דעם פרוכת , דאס
dos frucht dem durch lebedikn un neiem a aingeveit
this Parochet the through living and new a initiated

הייסט זיין פלייש,
fleish zain heist
flesh His means

21 And als *(since)* we have a Kohen Gadol over the Beis Hashem,

כא און (האבנדיק) א כהן גדול איבער דעם הויז פון ה׳ ,
Hashem fun hoiz dem iber godl koien a hobendik un
Hashem of house the over gadol kohen a having and

22 Let us approach and draw near to Hashem with a lev shalem, with full assurance and bitachon of Emunah, our levavot having been sprinkled clean *(tehorim)* from an evil matzpun *(conscience)* and our bodies plunged kluhr *(pure)* into a tevilah in a mikveh mayim.

כב לאמיר קומען מיט אן אויפריכטיק הארץ אין דער פולקייט פון
fun fulkeit der in harts oifrichtik an mit kumen lomir
of fullness the in heart sincere a with to come let us

אמונה מיט אונדזערע הערצער גערייניקט פון א בייז געוויסן און
un gevisen beiz a fun gereinikt hertser undzere mit emune
and conscience evil a of cleansed hearts our with faith

מיט גופים געוואשענע אין ריין וואסער;
vaser rein in gevashene gufim mit
water clean in washed bodies with

23 Let us, without wavering, hold firmly to the hoda'ah of Tikveteinu, for Ne'eman is the One having given the havtachah *(promise)*.

כג לאמיר האלטן פעסט, אָן צאנקעניק, די אמונה פון דער
der fun emune di tsankenik on fest halten lomir
the of faith the hesitating without firm hold let us

האפנונג; ווייל געטריי איז דער , וואס האט צוגעזאגט;
tsugezogt hot vos der iz getrei vail hofenung
promised has who the One is faithful because hope

24 And let us consider how to meorer *(stimulate, motivate, shtarken)* one another to ahavah and mitzvos,

כד און לאמיר סטימולירן איינער פון דעם אנדערן, צו וועקן צו ליבע
libe tsu vekn tsu andern dem fun einer stimulirn lomir un
love to awake to other the of one stimulate let us and

און צו מעשים טובים;
tovim ma'a'sim tsu un
good deeds to and

25 And let us not turn away and defect from our noiheg *(habitually)* conducted daily minyan, as some are doing; let us impart chizzuk *(strengthening, encouragement)* to one another, and by so much the more as you see the Yom approaching.

כה נישט צו פארנאכלעסיקן אונדזער פארזאמלען זיך , ווי עס
es vi zich farzamlen undzer farnachlesikn tsu nisht
it as ourselves gather our neglecting to not

איז די געוואוינהייט פון אייניקע; נאר לאמיר מזהיר זיין איינער דעם
dem einer zain mizhir lomir nor einike fun gevoinheit di iz
the one his exhort let us but some of custom the is

אנדערן, און דאס אויף אזויפיל מער אויף וויפל איר זעט דעם
dem zet ir vifl oif mer azoifil oif dos un andern
the see you how much on more as much on this and other

טאג זיך דערנענטערן.
dernentern zich tog
get closer itself Day

26 For when we intentionally commit chet b'yad ramah *(wilful sin with a high hand of defiance)* after having received the full da'as of HaEmes, there

כו ווארום אויב מיר זינדיקן במזיד , נאכדעם ווי מיר האבן
hoben mir vi nochdem bmzid zindikn mir oib vorem
have we as then deliberately sin we if because

באקומען די דערקענטעניש פונם אמת, בלייבט מער נישט קיין
kein nisht mer blaibt emes funem derkentenish di bakumen
any not more remains truth of the knowledge the received

קרבן פאר זינד,
zind far korben
sin for sacrifice

remains no longer a korban for chattoteinu,

27 But only a terrible expectation of Din and Mishpat and of a blazing EISH TZARECHA TOKHLEM *(Fire that will consume the enemies of Hashem).*

28 Anyone who was doiche *(rejecting or setting aside)* the Torah of Moshe Rabbeinu, upon the dvar of SHNI EDIM O AL PI SHLOSHA EDIM *(Testimony of two or three witnesses)*, dies without rachamim.

29 By how much worse onesh *(penalty)* do you think the one will be considered worthy who trampled on the Zun fun der Oybershter and also treated as mechallel kodesh *(profane)* the Dahm HaBrit which set him apart mekudash and also committed Chillul Hashem gidduf against the Ruach Hakodesh of Hashem's chesed?

30 For we have da'as of the One who said, LI NAKAM V'SHILEM *(Vengeance is mine and I will repay)* and again YADIN HASHEM AMMO *(The L-rd will judge his people).*

כז נאר א שרעקלעך ווארטן אויף דעם משפט און געפערלעך
geferlech un mishpot dem oif vartn shreklech a nor
perilous and judgment the on waiting for terrible a but

פייער, וואס וועט פארצערן די ווידערשפעניקע.
vidershpenike di fartsern vet vos feier
rebellious the devour will which fire

כח עמיצער, וואס איז עובר תורת משה, מוז אָן רחמנות
rachmones on muz Moshe torat eubr iz vos emitser
mercy without must Moses law of violating is who someone

שטארבן אויפן עדות זאגן פון צוויי אדער דריי;
drei oder tsvei fun zogen eides oifen shtarben
three or two of say witness on the die

כט וואס פאר א הארבערע שטראף איז ווערט דער , וואס האט
hot vos der vert iz shtrof harbere a far vos
has who this one become is punishment greater a for who

דעם זון פון דער אויבערשטער געטרעטן מיט די פיס און געהאלטן
gehalten un fis di mit getretn Oibershter der fun zun dem
held and feet the with trampled Most High the of Son the

פאר טמא דאס בלוט פון דעם בונד , דורך וועלכן ער איז
iz er velchen durch bund dem fun blut dos tome far
is he which through covenant the of blood the unclean for

געהייליקט געווארן, און געלעסטערט דעם גייסט פון חסד .
chesed fun gaist dem gelestert un gevoren geheilikt
grace of Spirit the blasphemed and become holy

ל ווארום מיר קענען אים, וואס האט געזאגט: צו מיר געהערט
gehert mir tsu gezogt hot vos im kenen mir vorem
belongs Me to said has who Him know we because

נקמה , איך וועל באצאלן. און ווידער, דער האר (ג-ט) וועט
vet Hashem har der vider un batsolen vel ich nkmh
will G-d L-rd the again and pay will I vengeance

משפטן זיין פאלק. (דברים לב, לה-לו.)
lh-lu lb Devarim folk zain mishpeten
35-36 32 Deuteronomy people His judge

[31] It is a fearful thing to fall into the hands of the Elohim Chayyim.

[לא] עס איז שרעקלעך אריינצופאלן אין די הענט פון דעם לעבעדיקן
lebedikn dem fun hent di in araintsufalen shreklech iz es
living the of hands the in to fall terrible is it

ג-ט . (דברים ד, כד.)
chd d Devarim Hashem
24 4 Deuteronomy G-d

[32] But have zikaron of the yamim mikedem *(earlier days)* in which, when you had received the Ohr Hashem, you endured a great tzoros, a great "Kristallnacht" of yissurim *(suffering)*,

[לב] דערמאנט זיך אבער די ערשטע טעג, אין וועלכע דאס
dos velche in teg ershte di ober zich dermont
the which in days first the however yourselves remember

ליכט איז אייך אויפגעגאנגען, דעם ראנגלעניש פון ליידן , וואס
vos leiden fun ranglenish dem oifgegangen aich iz licht
which suffering of struggle the gone up you is light

איר האט דערטראגן;
dertrogen hot ir
bear did you

[33] sometimes being publicly abused with baleidikung *(insult)* and fargolgung *(persecution)* yourselves; other times being oppressed chavrusa partners with the ones so treated.

[לג] טיילוויז זענט איר געווארן א ספעקטאקל דורך חרפות און
un chrfut durch spektakl a gevoren ir zent teilvaiz
and shame through spectacle a become you are in part

צרות , און טיילוויז דורכן נעמען אן אנטייל מיט די ,
di mit onteil an nemen durchn teilvaiz un tsores
the with common share an take through in part and troubles

וואס זענען אזוי באהאנדלט געווארן.
gevoren bahandlt azoi zenen vos
become treated so are who

[34] For you showed Gemilut Chasadim for the Achim b'Moshiach in the beis hasohar and with simcha you accepted the pogrom-like confiscation of your property because you have da'as that you possess a better and more enduring yerushah *(inheritance)*.

[לד] ווארום איר האט געהאט מיטלייד מיט די געפאנגענע און מיט
mit un gefangene di mit mitleid gehat hot ir vorem
with and prisoners the with empathy had have you because

פרייד אנגענומען דאס אויסרויבן פון אייער האב און גוטס, וויסנדיק,
visendik guts un hob eier fun oisroibn dos ongenumen freid
knowing good and have your of plunder the accepted joy

אז איר האט א גרעסער פארמעגן, וואס האט א קיום .
kium a hot vos farmegen greser a hot ir az
existence a has which possession greater a have you that

[35] Do not discard, then, your bitachon *(confident trust)* which has gadol sachar *(great reward)*.

[לה] ווארפט זשע נישט אוועק אייער בטחון , וועלכער האט א
a hot velcher bitochen eier avek nisht zhe varft
a has which confidence your went away not then throw

גרויסן שכר .
sachar groisn
reward great

36 You are nitzrach *(needy)* of the kind of savlanut *(patience)* that has endurance, in order that, having accomplished the ratzon Hashem, you will receive the havtachah *(promise)*. 37 For yet a little while and Hu HaBah YAVO LO YE'ACHER *(He will come, he will not delay)*, 38 V'TZADDIK VE'EMUNATO YICHEYEH *(And my tzaddik will live by Emunah)*. And, if he shrinks back as a shmad defector, LO RATZTAH NAFSHI BO *(My soul has no pleasure in him)*. 39 But we are not of those who shrink back as shmad defectors toward churban destruction, but we are of those with Emunah whose neshamah is preserved in Yeshu'at Eloheinu.

11 Now Emunah is the substance of things for which we have tikvah. Emunah is the conviction of things not seen.

לו ווארום איר נויטיקט זיך אין סבלנות , כדי ווען
ven k'de savlanút in zich noitikt ir vorem
when so that perseverance in yourselves need you because

איר וועט האבן געטאן ה׳ס רצון , זאלט איר באקומען די
di bakumen ir zolt ratson h,s geton hoben vet ir
the receive you shall will Hashem's done have will you

הבטחה .
havtachah
promise

לז ווארום נאך א קליינע, קליינע ווײלע,
vaile kleine kleine a noch vorem
while small small a after because

דער , וואס קומט , וועט קומען און זיך נישט זוימען .
zoimen nisht zich un kumen vet kumt vos der
delay not Himself and come will comes who this One

לח און מיין צדיק וועט דורך אמונה לעבן;
leben emune durch vet tsadik main un
live emunah through will righteous one my and

און אויב ער וועט זיך צוריקציען ,
tsuriktsien zich vet er oib un
shrink back himself will he if and

האט מיין נפש נישט קיין וואוילגעפעלן אין אים.
im in voilgefelen kein nisht nefesh main hot
him in pleasure any not soul My has

(חבקוק ב, ג-ד.)
g-d b Chabakuk
3-4 2 Habakuk

לט מיר אבער זענען נישט פון די , וואס ציען זיך צוריק צו
tsu tsurik zich tsien vos di fun nisht zenen ober mir
to back ourselves draw who the of not are however we

פארדארבונג, נאר וואס דורך אמונה ראטעווען זייער נפש .
nefesh zeier rateven emune durch vos nor fardarbung
soul their save emunah through who only corruption

יא אמונה אבער איז דער בטחון פון די זאכן , אויף
oif zachn di fun bitochen der iz ober emune
on things the of confidence the is however faith

וועלכע מען האפט, אן איבערצייגונג פון זאכן , וואס
vos zachn fun ibertseigung an haft men velche
which things of certainty conviction an hopes one which

מען זעט נישט.
nisht zet men
not sees one

2 For by Emunah have our Zekenim been given approval.

ב ווארום דורך דער דאזיקער האבן די זקנים באקומען אן
an bakumen zkeinem di hoben doziker der durch vorem
a received elders the have this one the by because

עדות .
eides
testimony

3 By Emunah we have binah Shomayim v'ha'Aretz found their "barah" from the Dvar Hashem, so that not from anything visible has what we see come into being.

4 By Emunah Hevel *(Abel)* offered to Hashem a korban that was a mincha tovah than that of Kayin. Through this he was given approval that he was a tzaddik, Hashem bearing solemn eidus *(testimony)* to his matanot; and by his Emunah, Hevel, though niftar *(deceased)*, still speaks.

ג דורך אמונה זענען מיר משיג , אז די וועלטן זענען געמאכט
gemacht zenen veltn di az mshig mir zenen emune durch
made are worlds the that perceive we are faith by

געווארן דורך דעם ווארט פון
fun vort dem durch gevoren
of Word Ps 33:6; Prov 30:4; 8:30; Daniel 7:13 the by become

ה׳ , אזוי, אז וואס סע ווערט געזעסן איז נישט געמאכט
gemacht nisht iz gezesen vert se vos az azoi Hashem
made not is sat becomes it what that so Hashem

געווארן פון דעם, וואס דערשיינט. ד דורך אמונה האט הבל מקריב
makrev Hevel hot emune durch dershaint vos dem fun gevoren
offer Hevel has faith by appears which that of become

געווען א בעסער קרבן צו ה׳ ווי קין , דורך וועלכן ער
er velchen durch kin vi Hashem tsu korben beser a geven
he which through Kayin than Hashem to sacrifice better a was

האט דערהאלטן אן עדות , אז ער איז א צדיק , ווען ה׳
Hashem ven tsadik a iz er az eides an derhalten hot
Hashem when tsaddik a is he that witness a maintained has

האט עדות געזאגט אויף זיינע מתנות ; און דורך וועלכן
velchen durch un matanot zaine oif gezogt eides hot
which through and gifts his to said witness has

הגם ער איז געשטארבן רעדט ער דאך נאך אלץ.
alts noch doch er redt geshtorben iz er hagam
all still yet he speaks died is he although

5 By Emunah Chanokh was taken up, was translated, not to see mavet, V'EINENNU KI LAKACH OTO ELOHIM *(and he was not, because G-d took him [up])*. Before Chanokh was raptured in his aliyah l'Shomayim, he received

ה דורך אמונה איז חנוך אוועקגענומען געווארן, אז ער זאל נישט
nisht zol er az gevoren avekgenumen Chanokh iz emune durch
not shall he that become taken away Chanokh is faith by

זען דעם טויט, און איז נישט געפונען געווארן, ווייל ה׳ האט
hot Hashem vail gevoren gefunen nisht iz un toit dem zen
has Hashem because become found not is and death the see

אים אוועקגענומען; ווארום איידער ער איז אוועקגענומען געווארן,
gevoren avekgenumen iz er eider vorem avekgenumen im
become taken away is he before because taken away him

solemn eidus *(testimony)* that he had been pleasing to Hashem.

האט ער באקומען דאס עדות , אז ער איז געווען וואוילגעפעלן צו
tsu voilgefelen geven iz er az eides dos bakumen er hot
to well pleasing was is he that witness the received he has

ה׳ ;
Hashem
Hashem

6 And without Emunah it is impossible to please Hashem. For it is necessary for the one making a kiruv approach to Hashem to have Emunah in the fact that yesh Elohim *(G-d is there)*, and that Elohim gives sachar *(reward)* to those who seek him with zerizut.

ו אָן אמונה אבער איז נישט מעגלעך אים וואוילצוגעפעלן;
voiltsugefelen im meglech nisht iz ober emune on
to please Him possible not is however faith without

ווייל דער , וואס דערנענטערט זיך צו ה׳ מוז גלויבן ,
gloiben muz Hashem tsu zich dernentert vos der vail
believe must Hashem to himself come near who the one because

אז ער איז, און אז ער וועט זיין א גומל שכר צו די , וואס
vos di tsu sachar guml a zain vet er az un iz er az
who the to reward bestower of a be will He that and is He that

זוכן אים.
im zuchen
Him seeks

7 By Emunah Noach, having been warned about the things not yet visible to the eye of flesh, and being an ish of yirat Shomayim, built the Teva *(Ark)* for the Geulah of the Beis HaNoach. By his Emunah he condemned the Olam Hazeh and he became the yoresh *(heir)* of the Tzedek Hashem that is credited to Emunah.

8 By Emunah Avraham Avinu, when he was called to go out to a place which he was about to receive as a nachalah *(inheritance)*, responded with mishma'at *(obedience)*, and he went out, not having da'as of where he was going.

ז דורך אמונה האט נוח , ווען ער איז געווארנט געווארן פון
fun gevoren gevorent iz er ven Noach hot emune durch
of become warned is he when Noah has faith by

ה׳ בנוגע זאכן , וואס מע האט נאך נישט געזען, מיט
mit gezen nisht noch hot me vos zachn benegeie Hashem
with seen not yet has it which things about the Hashem

יראת שמים געבויט א תיבה צו ראטעווען זיין הויזגעזינד;
hoizgezind zain rateven tsu tibh a geboit shomaiem yiras
household his save to ark an built heaven fear of

דורך וועלכער ער האט פאראורטיילט די וועלט און איז געווארן א
a gevoren iz un velt di farurteilt hot er velcher durch
an become is and world the condemned has he which by

יורש פון דער צדקות , וואס איז פון אמונה. ח דורך אמונה
emune durch emune fun iz vos tsadeikes der fun yursh
faith by faith of is which righteousness the of heir

האט אברהם געהארכט, ווען ער איז גערופן געווארן, ארויסצוגיין
aroistsugein gevoren gerufen iz er ven gehorcht Avraham hot
to go out become called is he when obeyed Avraham has

צו אן ארט, וואס ער האט געזאלט באקומען פאר א ירושה ;
yerushe a far bakumen gezolt hot er vos ort an tsu
inheritance an for receive should has he which place a to

און איז ארויסגעגאנגען, נישט וויסנדיק, וואוהין ער גייט.
geit er vuahin visendik nisht aroisgegangen iz un
goes he where knowing not went out is and

9 By Emunah he made aliyah to HA'ARETZ ASHER DIBER *(the land that He promised)*, Ha'aretz haHavtacha *(the Promised Land)*, as in an eretz zarah *(a strange land)*, living in oholim *(tents)*, as did Yitzchak and Ya'akov, the fellow yorshim *(heirs)* of the same havtachah *(promise)*;

ט דורך אמונה האט ער זיך אויפגעהאלטן אין דעם לאנד פון
fun land dem in oifgehalten zich er hot emune durch
of land the in sojourned himself he has faith by

דער הבטחה ווי א פרעמדער אין א פרעמד לאנד, וואוינענדיק אין
in voinendik land fremd a in fremder a vi havtachah der
in living land foreign a in foreigner a as promise the

געצעלטן מיט יצחקן און יעקבן , די מיטיורשים פון דער
der fun mityoreshim di Ya'akovn un Yitschakn mit getseltn
the of joint heirs the Ya'akov and Isaac with tents

זעלביקער הבטחה ;
havtachah zelbiker
promise same

10 For Avraham Avinu was looking forward to the Shtetl having a yesod Olam *(eternally firm foundation)*, whose Planner and Builder is Hashem.

י וואָרום ער האט געהאפט אויף דער שטאט, וואס האט פעסטע
feste hot vos shtot der oif gehaft hot er vorem
firm has that city the on hoped has he because

יסודות , וועמעס ארכיטעקט און בוימייסטער איז ה׳ .
Hashem iz boimeister un architekt vemes ysudut
Hashem is builder and architect whose foundations

11 By Emunah also Sarah, herself barren, received the ability to found a posterity, and she did so even beyond the normal age, als *(since)* she considered ne'eman *(faithful)* the One having given the Havtachah *(promise)*;

יא דורך אמונה האט אויך שרה באקומען די קראפט טראגנדיק
trogendik kraft di bakumen shrh oich hot emune durch
carrying power the received Sarah also has faith by

צו ווערן און צו געבוירן, הגם זי האט שוין געהאט
gehat shoin hot zi hagam geboiren tsu un veren tsu
had already has she although bear to and become to

דערגרייכט א טיפע עלטער, ווייל זי האט געהאלטן, אז דער ,
der az gehalten hot zi vail elter tife a dergreicht
the One that deemed has she because old age depth a attained

וואס האט צוגעזאגט, איז באגלויבט;
bagloibt iz tsugezogt hot vos
faithful is promised has who

12 therefore, also, from one man were born and indeed this man was kimat *(practically, as good as)* dead many, as numerous as HAKOKHAVIM in HASHOMAYIM and as innumerable as the sand

יב אלס פועל יוצא זענען אויך פון איינעם, שוין כמעט א טויטן,
toiten a chmet shoin einem fun oich zenen yutsa fuel als
dead a almost already one from also are going result as

געבוירן געווארן אזוי פיל , ווי די מאסע שטערן פון הימל און ווי
vi un himel fun shtern mase di vi fil azoi gevoren geboiren
as and heaven of stars mass of the as many so become born

דאס זאמד ביים ברעג ים —נישט צום איבערציילן. (בראשית
Bereshis ibertseiln tsum nisht yam breg baim zamd dos
Genesis count to the not sea shore by the sand the

כב, יז.) יג זיי אלע זענען געשטארבן אין גלויבן און האבן נישט
nisht hoben un gloiben in geshtorben zenen ale zei yz chb
not have and faith in died are all they 17 22

ASHER AL SEFAT *("that is on the seashore")*.

13 Yet all of these became niftarim *(deceased)* in Emunah, not having received the havtachot *(promises)*, but having seen them and, as it were, they gave the havtachot a "Baruch Habah!" welcome from a distance, and they made the Ani Ma'amin hoda'ah *(confession)* that they were GERIM *(strangers)* and TOSHAVIM *(sojourners)* in the Golus of the Olam Hazeh.

באקומען די הבטחות, נאר בלויז זיי געזען פונדערווייטנס, און
un fundervaitns gezen zei bloiz nor havtoches di bakumen
and from a distance seen they only but promises the received

זיך געפריידט מיט זיי , און האבן מודה געווען, אז זיי
zei az geven moide hoben un zei mit gefreidt zich
they that was confess have and them with rejoiced self

(אליין) זענען פרעמדע און וואנדערער אויף דער ערד.
erd der oif vanderer un fremde zenen alein
earth the on wanderers and strangers are themselves

14 For those saying such things make it clear that they are searching for an Eretz Moshav.

יד ווארום די, וואס זאגן אזעלכעס, מאכן קלאר, אז זיי זוכן
zuchen zei az klor machen azelches zogen vos di vorem
seek they that clear make such say who the because

א היימלאנד.
heimland a
home land a

15 And if they were remembering ha'aretz from which they made aliyah, they would have had an opportunity to make yerida *(to descend back, return)*.

טו און וואלטן זיי אין זינען געהאט יענץ לאנד, פון וועלכן זיי
zei velchen fun land yents gehat zinen in zei volten un
they which from land that had mind in they would and

זענען ארויסגעגאנגען, וואלטן זיי געהאט גענוג געלעגנהייט
gelegenheit genug gehat zei volten aroisgegangen zenen
opportunity enough had they would gone out are

זיך צוריקצוקערן.
tsuriktsukeren zich
to return themselves

16 But, as it is, they aspire for something better, an Eretz HaAvot b'Shomayim; therefore, Hashem is not ashamed to be called Ehoheihem, for he prepared for them an Ir Kodesh.

טז זיי באגערן אבער איצט א בעסערס, דאס הייסט א הימליש
himlish a heist dos besers a itst ober bageren zei
heavenly a means that better a now however desire they

(לאנד); צוליב וואס ה׳ שעמט זיך נישט מיט
mit nisht zich shemt Hashem vos tsulib land
with not Himself [are] ashamed Hashem which on account of land

זיי , גערופן צו ווערן זייער ג-ט ; ווארום ער האט צוגעגרייט
tsugegreit hot er vorem Hashem zeier veren tsu gerufen zei
prepared has He because G-d their be to called them

פאר זיי א שטאט.
shtot a zei far
city a them for

[17] By Emunah Avraham Avinu, when he underwent nisayon, offered up the Akedas HaYitzchak; and he who had received the Havtachot *(Promises)* was offering as a korban his Ben Yechid.

יז דורך אמונה האט אברהם מקריב געווען יצחקן , ווען ער
er ven Yitschakn geven makrev Avraham hot emune durch
he when Yitzchak was offer Avraham has faith by

איז אויסגעפרואווט געווארן; דער , וואס האט אנגענומען די
di ongenumen hot vos der gevoren oisgepruvt iz
the received had who the one become put to the test is

הבטחות , האט געברענגט צו (דער עקידה) זיין בן יחיד;
ychid ben zain ekidh der tsu gebrengt hot havtoches
only son his akedah the to brought has promises

[18] This was Avraham Avinu, about whom it was said KI VEYITZCHAK YIKARE LECHA ZERA *(In Yitzchak will be called your seed).*

יח צו וועמען עס איז געזאגט געווארן: אין יצחקן וועט דיר גערופן
gerufen dir vet Yitschakn in gevoren gezogt iz es vemen tsu
called you will Isaac in become said is it whom to

ווערן זאמען;
zamen veren
seed be

[19] Avraham Avinu considered that Hashem was able to bring about the Techiyas HaMesim, from which he also received back Yitzchak as a tipus *(type, pattern).*

יט רעכענענדיק, אז ה' איז אימשטאנד אים אויפצוועקן אויך
oich oiftsvuekn im imshtand iz Hashem az rechenendik
also wake up him able is Hashem that reckoning

פון די טויטע; פונוואנען ער האט אים טאקע צוריקבאקומען
tsurikbakumen take im hot er funvanen toite di fun
received back really him has he from where dead the from

בדרך משל .
mashal bederech
parable in the way of

[20] By Emunah Yitzchak invoked brachot with respect to future events on Ya'akov and Esav.

כ דורך אמונה האט אויך יצחק געבענטשט יעקבן און עשיון
Esau un Ya'akovn gebentsht Yitschak oich hot emune durch
Esav and Ya'akov blessed Yitschak also has faith by

וועגן צוקונפטיקע זאכן .
zachn tsukunftike vegen
things future about

[21] By Emunah Ya'akov, as he was dying, gave a bracha to each of the banim of Yosef and V'YISHTAKHU YISROEL *(And Yisroel worshiped).*

כא דורך אמונה האט יעקב ביים שטארבן געבענטשט יעדן פון
fun yedn gebentsht shtarben baim Ya'akov hot emune durch
of every blessed dying near Yaakov has faith by

יוספס זין , און זיך געבוקט , (אנגעלענט) אויפן קאפ פון זיין
zain fun kop oifen ongelent gebukt zich un zin Yosef's
his of top on the reclining worshiped himself and sons Yosef's

שטעקן (תרגום השבעים).
hshbeim targum shtekn
HaShevim Targum staff

[22] By Emunah Yosef, as he was dying, dermohn *(made mention)* of the Yetzi'at Bnei Yisroel *(the Going Out, the Exodus of Bnei Yisroel)* and he gave instructions concerning his ATZMOT *(bones)*.

כב דורך אמונה האט יוסף ביים שטארבן דערמאנט די קינדער
kinder di dermont shtarben baim Yosef hot emune durch
children the reminded dying near Yosef did faith by
ישראל פון זייער ארויסגיין (פון מצרים); און זיי באפוילן
bafoilen zei un Mitsrayim fun aroisgein zeier fun Yisroel
gave directive them and Egypt from going out their of Israel
וועגן זיינע ביינער.
beiner zaine vegen
bones his about

[23] By Emunah, Moshe Rabbeinu, when he was born, was hidden SHELOSHA CHODESHIM *(three months)* because they saw he was a yeled TOV and they had no pachad *(terror)* at the king's decree.

כג דורך אמונה איז משה באהאלטן געווארן פון זיינע עלטערן
elteren zaine fun gevoren bahalten Moshe iz emune durch
parents his of become hid Moses is faith by
דריי חדשים לאנג, ווייל זיי האבן געזען, אז ער איז א שיין
shein a iz er az gezen hoben zei vail lang chadoshem drei
fair a is he that seen have they because long months three
קינד, און האבן זיך נישט געשראקן פאר דעם קעניגס באפעל.
bafel kenigs dem far geshrokn nisht zich hoben un kind
order king's the before afraid not self have and child

[24] By Emunah, Moshe Rabbeinu, when he had grown, refused to be called the son of Pharaoh's daughter;

כד דורך אמונה האט משה , ווען ער איז גרויס געווארן, זיך
zich gevoren grois iz er ven Moshe hot emune durch
himself become great is he when Moses has faith by
אפגעזאגט צו הייסן פרעהס טאכטערס זון ,
zun tachters Pharaoh's heisen tsu opgezogt
son daughter's Pharaoh's be called to refuse

[25] Choosing rather to endure redifah *(persecution)* with the Am Hashem than to enjoy the ephemeral ta'anugot *(pleasures)* of averos for a season.

כה אויסוויילנדיק א סך ליבער צו ליידן מיט ה׳ס פאלק,
folk h,s mit leiden tsu liber sach a oisveilndik
people Hashem's with to suffer to rather many a choosing
ווי א הנאה צו האבן אויף א געוויסער צייט פון דעם פארגעניגן
fargenign dem fun tsait geviser a oif hoben tsu hnah a vi
pleasure the of time certain a on have to benefit a than
פון זינד,
zind fun
sin of

[26] For Moshe Rabbeinu considered abuse and tzoros for the sake of Rebbe, Melech HaMoshiach greater osher *(riches)* than the otzar *(treasure)* of Mitzrayim *(Egypt)*, for he had respect

כו האלטנדיק די חרפה פונם משיח פאר א גרעסער עשירות
eshires greser a far Moshiach funem cherpa di haltendik
riches greater a for Moshiach of the shame the considering
ווי די אוצרות פון מצרים , ווייל ער האט געבליקט אויף
oif geblikt hot er vail Mitsrayim fun oitserot di vi
on looked has he because Egypt of treasures the than
דער שכר פארגעלטונג.
fargeltung sachar der
recompense reward the

unto the recompense of the sachar *(reward).*

27 By Emunah, Moshe Rabbeinu departed from Mitzrayim *(Egypt)*, not having pachad *(fear)* of the ka'as *(anger)* of the king, for he persevered as seeing the One who is unseen.

כז דורך אמונה האט ער פארלאזט מצרים , נישט שרעקנדיק
shrekendik nisht Mitsrayim farlozt er hot emune durch
fearing not Egypt left he has faith by

זיך פאר דעם קעניגס גרימצארן; ווארום ער האט זיך
zich hot er vorem grimtsoren kenigs dem far zich
himself has he because fury king's the before himself

געשטארקט, ווי ער וואלט געזען אים, וועמעס פנים מע קען
ken me ponem vemes im gezen volt er vi geshtarkt
can people face whose him see would he as strengthened

נישט זען.
zen nisht
see not

28 By Emunah, Moshe Rabbeinu kept Pesach and the sprinkling of the dahm [on the mezuzot], for fear that the Destroyer of the Bechorim might destroy them.

כח דורך אמונה האט ער געמאכט דעם פסח און דאס שפריצן
shfritsn dos un Pesach dem gemacht er hot emune durch
sprinkling the and Pesach the made he has faith by

דאס בלוט, כדי דער משחית פון די בכורים זאל זיי נישט
nisht zei zol bikkurim di fun mshchit der k'de blut dos
not them shall bikkurim the of destroyer the so that blood the

אנרירן. כט דורך אמונה זענען זיי אריבערגעגאנגען דעם ים סוף,
sof yam dem aribergegangen zei zenen emune durch onriren
Suf Yam the pass through they are faith by touch

29 By Emunah, they went through the Yam Suf as on YABASHAH *(dry ground)*; and those of Mitzrayim *(Egypt)*, when they attempted it, were drowned.

ווי אויף טרוקענער ערד , וואס די מצריים האבן פארזוכט און
un farzucht hoben Mitsrayim di vos erd trukener oif vi
and attempt did Egyptians the which ground dry on as

זענען דערטרונקען געווארן.
gevoren dertrunken zenen
become drown are

30 By Emunah, the walls of Yericho fell down, after they had been encircled for shivat yamim.

ל דורך אמונה זענען די מויערן פון יריחו איינגעפאלן, נאכדעם ווי
vi nochdem eingefalen Yericho fun moiern di zenen emune durch
as after that fell Yericho of walls the are faith by

מען האט זיי ארומגערינגלט זיבן טעג.
teg ziben arumgeringlt zei hot men
days seven encircled them has it

31 By Emunah, Rachav the Zonah did not perish along with the ones without mishma'at *(obedience)*, after she gave the kabbalat panim to the spies b'shalom.

לא דורך אמונה איז רחב הזונה נישט אומגעקומען מיט די
di mit umgekumen nisht hazoine Rachav iz emune durch
the with perish not the prostitute Rachab is faith by

אומגלויביקע, ווייל זי האט אויפגענומען די מרגלים בשלום .
besholem mrglim di oifgenumen hot zi vail umgloibike
in peace spies the welcomed had she because unbelievers

[32] And what more shall I say? For the time will fail me if I tell of Gid'on, Barak, Shimshon, Yiftach, Dovid, Shmuel and the Nevi'im,

ל״ב און וואס נאך זאל איך זאגן ? ווארום עס וועט מיר פעלן צייט
tsait felen mir vet es vorem zogen ich zol noch vos un
time lacking me will it because say I shall more what and

צו דערציילן וועגן גדעון, ברק, שמשון , יפתח , דוד און
un Dovid yftch shmshun brk Gid'on vegen dertseilen tsu
and Dovid Yiftach Shimshon Barak Gid'on about tell to

שמואל און די נביאים ;
neviim di un Shmuel
prophets the and Shmuel

[33] Who by Emunah conquered mamlechot *(kingdoms)*, worked tzedek *(righteousness)*, obtained havtachot *(promises)*, shut the mouths of arayot *(lions)*,

ל״ג וועלכע האבן דורך אמונה איינגענומען קעניגרייכן, געטאן
geton kenigreichn aingenumen emune durch hoben velche
worked kingdoms conquered faith by have who

גערעכטיקייט, דערגרייכט הבטחות , פארשטאפט די מיילער פון
fun meiler di farshtopt havtoches dergreicht gerechtikeit
of mouths the stopped promises obtained righteousness

לייבן,
leibn
lions

[34] Quenched the power of eish *(fire)*, escaped from the edge of the cherev *(sword)*, out of weakness found strength, became mighty in milchamah *(war)*, put to flight tzive'ot zarim *(armies of the aliens)*.

ל״ד אויסגעלאשן די קראפט פון פייער, אנטלאפן פון דער שארף פון
fun sharf der fun antlofen feier fun kraft di oisgelashn
of edge the from escaped fire of force the quenched

דער שווערד, שטארק געווארן פון שוואכקייט, געווארן גבורים אין
in gburim gevoren shvachkeit fun gevoren shtark shverd der
in mighty became weakness from became strong sword the

מלחמה , געמאכט פרעמדע חיילות אנטלויפן.
antloifen cheilut fremde gemacht milchome
flee armies foreign made war

[35] Nashim received back their mesim restored to Chayyim; and others were tortured to death al kiddush ha-Shem, not accepting their release, in order that they might obtain a better Techiyas HaMesim;

ל״ה פרויען האבן צוריקבאקומען זייערע טויטע דורך תחית
tchiyes durch toite zeiere tsurikbakumen hoben froien
resurrection of by dead their received back have women

המתים ; און אנדערע זענען געפייניקט געווארן, נישט
nisht gevoren gepainikt zenen andere un hameisem
not become tormented are others and the dead ones

אננעמענדיק קיין באפרייאונג, כדי זיי זאלן דערגרייכן א
a dergreichen zoln zei k'de bafreiung kein onnemendik
a obtain should they so that release any accepting

בעסער תחית המתים ;
hameisem tchiyes beser
the dead ones resurrection of better

36 And others underwent the nisayon of cruel mockings and scourgings, also the sharsherot *(chains)* and the beis hasohar.

לו און אנדערע זענען אויסגעפּרואווט געווארן דורך שפּאט און
un shfat durch gevoren oisgepruvt zenen andere un
and mockery through become put to the test are others and

שלעק און אויך דורך קייטן און תפיסה;
tfise un keitn durch oich un shlek
prison and chains through even and flogging

37 They were killed by seqilah *(stoning)*, they were sawn in two, they were murdered by the cherev, they went about in sheepskins, in goatskins, being nitzrach *(needy)* and destitute, oppressed, under redifot *(persecutions)*,

לז זיי זענען געשטייניקט געווארן, אויסגעפּרואווט געווארן,
gevoren oisgepruvt gevoren geshteinikt zenen zei
become put to the test become stoned to death are they

אדורכגעזעגט. געווארן, געשטארבן דעם טויט פון דער שווערד,
shverd der fun toit dem geshtorben gevoren adurchgezegt
sword the of death the died become sawed in two

ארומגעגאנגען אין שאפן און אין ציגן פעל, געווען אין נויט,
noit in geven fel tsign in un shafn in arumgegangen
need in were skin goats in and sheep in walking about

אונטערגעדריקט, שלעכט באהאנדלט,
bahandlt shlecht untergedrikt
treated evil oppressed

38 those of whom the Olam Hazeh was not worthy, wandering in deserts and mountains and caves of the earth.

לח וואס די וועלט איז זיי נישט ווערט געווען; זיי האבן
hoben zei geven vert nisht zei iz velt di vos
have they was worthy not them is world the who

געבלאנדזשעט אין מדבריות: און אויף בערג , אין היילן און אין
in un heilen in berg oif un mdbriut in geblandzhet
in and caves in mountains on and deserts in wandered

39 And all these, having Hashem's commendation through their Emunah, did not receive the havtachah *(promise)*,

די לעכער פון דער ערד . לט און זיי אלע, וועמען עס איז געגעבן
gegeben iz es vemen ale zei un erd der fun lecher di
given is it whom all they and ground the of holes the

געווארן אן עדות דורך אמונה, האבן נישט מקבל געווען די
di geven mekabl nisht hoben emune durch eides an gevoren
the was received not have faith by witness a become

הבטחה ,
havtachah
promise

40 Hashem having foreseen something better for us, so that, apart from us, they should not be made shleimut.

מ ווייל ה׳ האט פארויסגעזען עפּעס בעסערס פאר
far besers epes faroisgezen hot Hashem vail
for better things something foreseen has Hashem because

אונדז, כדי זיי זאלן נישט ווערן שלמותדיק אָן אונדז.
undz on shlmutdik veren nisht zoln zei k'de undz
us without perfected to be not should they so that us

12 So, therefore, als *(since)* we have surrounding us so great an Anan Edim *(Cloud of Witnesses)*, let us also lay aside every weighty impediment and easily ensnaring averos, and let us run with endurance and savlanut the race set before us,

יב דעריבער אויך מיר, האבנדיק ארום זיך אזא וואלקן
valkn aza zich arum hobendik mir oich deriber
cloud such ourselves around having we also therefore

פון עדות (מארטירער), לאמיר אפטאן פון זיך יעדע
yede zich fun opton lomir martirer eides fun
every self from remove let us martyrs witnesses of

לאסט און די זינד, וואס רינגלט אונדז אזוי לייכט
leicht azoi undz ringlt vos zind di un last
easily so us forms whorls around who sin the and burden

ארום , און לאמיר לויפן סבלנותדיק דעם וועטלויף, וואס ליגט
ligt vos vetloif dem savlanútdik loifen lomir un arum
lies which race the with patience run let us and around

פאר אונדז,
undz far
us before

[2] Fixing our gaze on the Mekhonen *(Founder)* of our faith, and the One who makes it Shleimut — Yehoshua, who because of the simcha set before him, endured HaEtz HaMoshiach, disregarding its bushah *(shame)*, and "sat down at the right hand of the throne of G-d."

[3] Let your hitbonenut *(meditation)* be on the one who endured such opposition from chote'im *(sinners)*, that you may not be weary in your neshamot, losing heart.

ב און קוקן אויף יהושען / ישוען* , דעם גרינדער און
un grinder dem Yeshuan Yehoshuan oif kuken un*
and founder the Yeshua Yehoshua on look and

פארענדיקער פון אונדזער אמונה, וואס פאר דער פרייד, וועלכע
velche freid der far vos emune undzer fun farendiker
which joy the for who faith our of finisher

איז געלייגט געווארן פאר אים, האט ער דערטראגן דעם בוים.
boim dem dertrogen er hot im far gevoren geleigt iz
tree the bear he has Him before become put is

פאראכטנדיק די חרפה, און זיך אנידערגעזעצט אויף דער
der oif anidergezetst zich un cherpa di farachtendik
the on sat down Himself and shame the scorned

רעכטער *זייט פון ה׳ס כסא הכבוד . ג ווארום באטראכט
*batracht vorem hakoved kisei h,s fun *zait rechter*
consider because glory throne of Hashem's of side right

אים, וואס איז אויסגעשטאנען אזא ווידערשפרוך פון חוטאים
chatoem fun vidershfruch aza oisgeshtanen iz vos im
sinners from hostility such endured is who Him

קעגן אים, כדי איר זאלט נישט מיד און מאט ווערן
veren mat un mid nisht zolt ir k'de im kegen
be lose heart and grow weary not shall you so that Him against

אין אייערע זעלן.
zeln eiere in
souls your in

4 For you have not yet resisted to the point of death al kiddush ha-Shem in your struggle against Chet;

ד איר האט נאך אלץ נישט זיך אנטקעגנגעשטעלט ביז בלוט,
blut biz antkegengeshtelt zich nisht alts noch hot ir
blood until resisted yourselves not all yet have you

ראנגלענדיק מיט דער זינד;
zind der mit ranglendik
sin the with wrestling

5 And you have let slip from zikaron *(remembrance)* the dvar haChizzuk which he speaks to you as banim, My son, do not despise the musar of Hashem, do not lose heart, resent when rebuked by Him; 6 KI ES ASHER YE'EHAV HASHEM YOKHI'ACH *(for whom Hashem loves he disciplines)*, and he punishes ES BEN YIRTZEH *(every son he receives)*. 7 For you endure nisyonos for the sake of musar. And Hashem is dealing with you as banim. For what ben is there whom an Abba does not give musar?

ה און האט פארגעסן די ווארנונג, וועלכע רעדט צו אייך ווי צו זין :
zin tsu vi aich tsu redt velche vornung di fargesen hot un
sons to as you to speaks which warning the forgotten has and

מיין זון , פאראכט נישט דעם מוסר פון דעם האר (ג-ט),
Hashem har dem fun muser dem nisht faracht zun main
G-d L-rd the of reproof the not scorn son my

פאל נישט ביי זיך אראפ, ווען דו ווערסט פון
fun verst du ven arop zich bai nisht fal
from will be you when down self with not fall

אים געשטראפט;
geshtroft im
reproved him

ו ווארום וועמען דער האר (ג-ט) האט ליב ,
lib hot Hashem har der vemen vorem
love has G-d L-rd the whom because

דעם מוסרט ער,
er musrt dem
He disciplines that one

און שלאגט יעדן זון , וועמען ער נעמט אָן.
on nemt er vemen zun yedn shlagt un
on accepts He whom son every strikes and

(משלי ג, יא-יב.)
ya-ib g Mishle
11-12 3 Proverbs

ז אויב איר האלט אויס מוסר , באציט זיך ה' צו אייך
aich tsu Hashem zich batsit muser ois halt ir oib
you to Hashem Himself relates to reproof out hold you if

ווי צו זין ; ווארום וואס פאר א זון איז דאס, וועמען דער פאטער
foter der vemen dos iz zun a far vos vorem zin tsu vi
father the whom that is son a for who for sons to as

מוסרט נישט?
nisht musrt
not disciplines

8 But if you are without musar, in which all the

ח אבער אויב איר זענט יא אָן מוסר , פון וועלכן אלע זענען
zenen ale velchen fun muser on yo zent ir oib ober
are all which of reproof without yes are you if however

אנטיילנעמער, אזוי זענט איר ממזרים און נישט קיין זין .
zin kein nisht un mmzrim ir zent azoi onteilnemer
sons any not and illegitimate you are so participants

yeladim share, then you are not banim but mamzerim.

9 Furthermore, we had Avot on HaAretz, who were morim that we reverenced and treated with kavod. Should we not even more subject ourselves to the Avi HaRuchot and live?

ט מיר האבן דאך אויך געהאט לייבלעכע פאטערס, וואס האבן אונדז
undz hoben vos foters leibleche gehat oich doch hoben mir
us have who fathers human had also yet have we

באשטראפט, און מיר האבן זיי אפגעגעבן כבוד; צי זאלן מיר
mir zoln tsi koved opgegeben zei hoben mir un bashtroft
we should honor give them have we and punished

דען נישט פיל מער זיך אונטערטעניקן צו דעם פאטער פון
fun foter dem tsu untertenikn zich mer fil nisht den
of Father the to subject ourselves more much not then

די גייסטער און לעבן?
leben un geister di
live and spirits the

10 For they disciplined us for a short time, as seemed tov to them, but Hashem disciplines us for tov lanu in order that we might share in his kedushah.

י ווארום במשך טאקע פון וויניקע טעג האבן זיי אונדז
undz zei hoben teg veinike fun take b'méshech vorem
us they have days a few of actually in the time because

געציכטיקט און לויט זייער איינזען ; ער אבער פאר
far ober er einzen zeier loit un getsichtikt
for however He discretion their according to and disciplined

אונדזער נוצן , כדי מיר זאלן האבן א חלק אין זיין קדושה.
kedushe zain in cheilek a hoben zoln mir k'de nutsn undzer
holiness His in share a have should we so that benefit our

11 All musar for the moment seems not to be na'im *(pleasant)*, but seems to bring agmat nefesh; yet afterwards to those who have been taught by musar, it yields the p'ri haShalom and the p'ri haTzedek.

יא יעדע באשטראפונג אין איר צייט שיינט טאקע אויס צו זיין נישט
nisht zain tsu ois take shaint tsait ir in bashtrofung yede
not be to out actually shines time its in punishment every

קיין פרייד נאר א טרויער; שפעטער אבער גיט זי די פרידלעכע
fridleche di zi git ober shpeter troier a nor freid kein
peaceful the it yields however later sorrow a but joy any

פרוכט פון גערעכטיקייט צו די , וואס זענען אויסגעאיבט דורך איר.
ir durch oisgeibt zenen vos di tsu gerechtikeit fun frucht
it by trained are who the to righteousness of fruit

12 Therefore, “Bring chizzuk to the weak hands and the feeble knees;”

יב דערפאר זאלט איר אויפהייבן די הענט, וואס הענגען אראפ
arop hengen vos hent di aoifheibn ir zolt derfar
down droop which hands the lift up you shall therefore

און די קניען, וואס זענען שוואך געווארן;
gevoren shvach zenen vos knien di un
become weak are which knees the and

13 And make the drakhim straight for your feet, so that the ever *(limb, member)* which is lame may not be dislocated, but rather have refu'ah *(healing)*.

יג און גלייכע שטעגלעך זאלט איר מאכן פאר אייערע פיס, כדי
k'de fis eiere far machen ir zolt shteglech glaiche un
so that feet your for make you shall paths straight and

דאס לאמע זאל זיך נישט אפנייגן, נאר גיכער זאל עס געהיילט
geheilt es zol gicher nor afneign nisht zich zol lame dos
healed it shall rather but deviate not itself shall lame the

ווערן.
veren
be

14 Pursue shalom with kol Bnei Adam, and the kedushah without which no one will see Hashem.

יד יאגט נאך שלום מיט אלעמען און די הייליקונג , אָן
on heilikung di un alemen mit sholem noch yagt
without making holy the and everyone with peace after chase

וועלכער קיינער וועט נישט זען דעם האר;
har dem zen nisht vet keiner velcher
L-rd the see not will no one which

15 See to it that no one fall short of the Chen v'Chesed Hashem; that no SHORESH of merirut *(bitterness)* sprouting up may cause tzoros, and by it many be made teme'ot;

טו און גיט אכטונג , אז קיינער זאל נישט אפפאלן פון ה׳ס
h,s fun affaln nisht zol keiner az achtung git un
Hashem's from fall away not shall anyone that attention give and

חסד , אז קיין ביטערע ווארצל זאל נישט אויפוואקסן צו באטריבן
batriben tsu oifvaksen nisht zol vortsl bitere kein az chesed
trouble to grow up not shall root bitter any that grace

און אז דורך איר זאלן א סך טמא ווערן;
veren tome sach a zoln ir durch az un
be defiled many a shall you through that and

16 Lest someone guilty of gilui arayot *(sexual immorality)* or some person who is mitnaged ladat *(irreligious, opponent of religion)* like Esav, who in exchange for one meal sold HaBechorah belonging to him.

טז אז עס זאל נישט זיין קיין נואף אדער חלל , ווי
vi chll oder noief kein zain nisht zol es az
like profane person or adulterer any be not shall it that

עשיו, וואס האט פאר אן איין איינציקע שפייז אוועקגעגעבן זיין
zain avekgegeben shpaiz eintsike ein an far hot vos eshiu
his give away food single one a for did who Esav

בכורה .
bchurh
birthright

17 For you have da'as that even afterwards, when he desired to receive the nachalah of the bracha,

יז ווארום איר ווייסט, אז אפילו שפעטער, ווען ער האט געוואלט
gevolt hot er ven shpeter afile az veist ir vorem
wanted has he when later even that know you because

ירשענען די ברכה , איז ער פארווארפן געווארן; ווארום ער האט
hot er vorem gevoren farvarfen er iz broche di yarshenen
has he because become rejected he is blessing the inherit

he was rejected, for he found no place for teshuva, though he sought for it with tears.

נישט געפונען קיין מעגלעכקייט פון תשובה , הגם ער האט זי
zi hot er hagam tshuve fun meglechkeit kein gefunen nisht
it has he although repentance of possibility any found not

געזוכט מיט טרערן.
trern mit gezucht
tears with sought

18 For you have not come to a Har that can be touched and to a blazing Eish and to choshech and gloom and storm,

יח ווארום איר זענט נישט געקומען צו קיין בארג , וואס מען
men vos barg kein tsu gekumen nisht zent ir vorem
one which mountain any to come not are you because

קען אנרירן און וואס ברענט מיט פייער, און צו טונקלקייט און צו
tsu un tunklkeit tsu un feier mit brent vos un onriren ken
to and darkness to and fire with burns which and touch can

פינסטערניש און שטורם ,
shtu'rem un finsternish
storm and gloom

19 And to the blast of a shofar and the sound of devarim, which sound was such that the ones having heard begged that no further dvar be spoken to them.

יט און דעם קול פון א שופר און א קול פון ווערטער, וואס די
di vos verter fun kol a un shoifer a fun kol dem un
the which words of voice a and shofar a of sound the and

צוהערער האבן געבעטן, אז קיין ווארט זאל מער צו זיי נישט
nisht zei tsu mer zol vort kein az gebeten hoben tsuherer
not them to more shall word any that begged have who heard

גערעדט ווערן,
veren geredt
be spoken

20 For they could not bear the mitzvah, "If even a BEHEMAH *(animal)* should touch the Har, the punishment will be seqilah *(stoning)*."

כ ווארום זיי האבן נישט געקענט דערטראגן דאס, וואס איז
iz vos dos dertrogen gekent nisht hoben zei vorem
is which that endure be able to not have they because

געבאטן געווארן; (ציטירן ניטציטירן) אפילו אויב א בהמה וועט
vet beheime a oib afile nittsitirn tsitirn gevoren geboten
will beast a if even unquote quote become ordered

אנרירן דעם בארג , זאל מען זי שטייניקן ;
shteinikn zi men zol barg dem onriren
stone to death it one shall mountain the touch

21 And so fearful was the sight that Moshe Rabbeinu said, "YAGORTI" *(I am afraid)* with trembling.

כא און, די דערשיינונג איז געווען אזוי שרעקלעך, אז משה האט
hot Moshe az shreklech azoi geven iz dersheinung di un
has Moses that terrible so was is appearance the and

געזאגט; איך בין פול מיט מורא און ציטער ;
tsiter un moire mit ful bin ich gezogt
trembling and fear with full am I said

22 But you have come to Mount Tziyon, that is, HaIr HaElohim Chayyim, to the Yerushalayim in Shomayim and to myriads of malachim in a knesset innumerable,

כב נאר איר זענט געקומען צום הר ציון און צו דער שטאט
shtot der tsu un Tsien hr tsum gekumen zent ir nor
city the to and Zion Mount of to the come are you but

פונם לעבעדיקן ג-ט , דעם הימלישן ירושלים און צו
tsu un Yerushalayim himlishen dem Hashem lebedikn funem
to and Yerushalayim heavenly the G-d living of the

צענער טויזנטער פון מלאכים ,
malochem fun toizenter tsener
angels of thousands ten

23 And to the Kehillat HaBechorim who are inscribed in Shomayim and to Hashem, the Shofet HaKol, and to the ruchot *(spirits)* of the tzaddikim made shleimim,

כג צו א פייערלעכער עדה און קהלה פון בכורים , וואס
vos bikkurim fun kehile un edh feierlecher a tsu
who bikkurim of kehile and congregation solemn a to

זענען איינגעשריבן אין הימל , און צו ה׳ (זענט איר געקומען),
gekumen ir zent Hashem tsu un himel in eingeshribn zenen
come you are Hashem to and heaven in inscribed are

דעם שופט פון אלעמען, און צו די גייסטער פון צדיקים
tsadikim fun geister di tsu un alemen fun shoifet dem
tsaddikim of spirits the to and all of judge the

מושלמים ,
mushlomem
made perfect

24 And to Yehoshua, the Metavekh of a Brit Chadasha and to the dahm hahazzayah *(blood of sprinkling)*, which speaks better than the dahm haHevel *(blood of Abel)*.

25 See to it that you do not refuse the One speaking. For if those did not escape when they refused Him who gave them warning on ha'aretz, much less shall we escape who turn away from the One whose warning comes from Shomayim.

כד און צו יהושען / ישוען* דעם פארמיטלער פונם נייעם
neiem funem farmitler dem Yeshuan Yehoshuan tsu un*
new of the mediator the Yeshua Yehoshua to and

בונד (ברית חדשה), און צום בלוט פון באשפריצן, וואס
vos bashfritsn fun blut tsum un chadashah brit bund
who sprinkling of blood to the and new covenant covenant

רעדט בעסערס ווי הבלס (בלוט). כה היט זשע זיך ,
zich zhe hit blut hbls vi besers redt
yourselves then beware blood Hevel's than better things speaks

נישט צו פאראכטן דעם , וואס רעדט. ווארום אויב יענע זענען
zenen yene oib vorem redt vos dem farachten tsu nisht
are those if because speaks Who the One scorn to not

נישט ניצול געווארן, וואס האבן פאראכט דעם , וואס האט
hot vos dem faracht hoben vos gevoren nitsl nisht
has who the One scorn did who become saved not

גערעדט אויף דער ערד , אויף וויפל ווייניקער וועלן מיר (ניצול
nitsl mir velen veiniker vifl oif erd der oif geredt
saved we will less how much on earth the on spoken

ווערן), וואס וועלן זיך אפקערן פון אים, וואס (רעדט) פון
fun redt vos im fun opkeren zich velen vos veren
from speaks who Him of turn away ourselves will who be

הימל ,
himel
heaven

26 And the bat kol of Hashem shook ha'aretz then, but now He has given havtachah *(promise)*, saying, Yet once more V'ANI MARISH ES HASHOMAYIM V'ES HA'ARETZ *(And I will shake the heavens and the earth)*. 27 Now the phrase, "Yet once more" denotes the removal of that which can be shaken, that is, created things, in order that the unshakeable may remain.

כו וועמעס קול האט אמאל געמאכט ציטערן די ערד; און איצט
itst un erd di tsiteren gemacht amol hot kol vemes
now and earth the shake made once has voice Whose

האט ער מבטיח געווען, זאגנדיק:
zogendik geven mbtich er hot
saying has promised He has

נאכאמאל וועל איך מאכן ציטערן נישט בלויז די ערד ,
erd di bloiz nisht tsiteren machen ich vel nochamol
earth the only not shake make I will again

נאר אויך דעם הימל .
himel dem oich nor
heaven the also but

(חגי ב, ו.)
u b chgi
6 2 Haggai

כז און דאסווארט נאכאמאל (ציטירן ניטציטירן) מאכט קלאר די
di klor macht nittsitirn tsitirn nochamol vort dos un
the clear makes unquote quote again word the and

פארענדערונג פון זאכן , וואס ציטערן אלס זאכן געשאפענע,
geshafene zachn als tsiteren vos zachn fun farenderung
created things as shake which things of change

כדי די, וואס ציטערן נישט, זאלן בלייבן.
blaiben zoln nisht tsiteren vos di k'de
remain should not shake which the so that

28 Therefore, als *(since)* we are receiving a malchut unshakeable, let us hold on to the Chen v'Chesed Hashem through which we may offer to Hashem, an acceptable avodas kodesh, with yirat Shomayim and chasidus.

כח דערפאר, ווייל מיר באקומען א מלכות , וואס קען נישט
nisht ken vos Malchus a bakumen mir vail derfar
not can which kingdom a receive we because therefore

דערשיטערט ווערן, לאמיר האבן דאנקבארקייט, דורך וועלכער מיר
mir velcher durch dankbarkeit hoben lomir veren dershitert
we which by thankfulness have let us be shaken

זאלן דינען וואוילגעפעליק צו ה׳ מיט יראה און מיט
mit un yirah mit Hashem tsu voilgefelik dinen zoln
with and reverence with Hashem to well pleasing worship shall

פחד;
fchd
fear

[29] For, indeed, Eloheinu is a consuming Eish.

כט ווארום אונדזער ג-ט איז א פארצערנדיק פייער.
feier fartserndik a iz Hashem undzer vorem
fire consuming a is G-d our because

13

Let ahavat achim *(brotherly love)* continue.

יג זאל די ברידערלעכע ליבע בלייבן.
blaiben libe briderleche di zol
remain love brotherly the let

[2] Do not neglect hachnosas orchim *(hospitality)*, for by this some without having da'as of it, have entertained malachim.

ב פארגעסט נישט די גאסט פריינדלעכקייט; ווארום
vorem freindlechkeit gast di nisht fargest
because kindness guest the not forget

דאדורך האבן אייניקע מכניס אורח געווען מלאכים נישט
nisht malochem geven oirech mchnis einike hoben dadurch
not angels was stranger bringing in some have thus

ויסנדיקערהייט.
visndikerheit
knowingly

[3] Have zikaron of the prisoners in the beis hasohar, as if having been bound with sharsherot *(chains)* with them; and those being tortured as though you were also.

ג געדענקט די געפאנגענע, ווי איר אליין וואלט געווען
geven volt alein ir vi gefangene di gedenkt
was would yourselves you as prisoners the remember

מיטגעפאנגענע, און די ליידנדיקע, אזויווי איר זענט אויך נאך אין
in noch oich zent ir azoivi leidendike di un mitgefangene
in yet also are you just as sufferers the and fellow prisoners

דעם גוף.
guf dem
body the

[4] Let the marriage Chuppah have respect in the eyes of all, and let the marriage bed be undefiled, for those guilty of gilui arayot *(sexual immorality)* and no'afim *(adulterers)*, Hashem will judge.

ד די הייראט זאל געהאלטן ווערן טייער פון אלעמען און דאס
dos un alemen fun teier veren gehalten zol heirat di
the and everyone by precious to be held shall marriage the

בעט—נישט באפלעקט; ווארום די זונים און נואפים וועט
vet noiofem un zunim di vorem baflekt nisht bet
will adulterers and fornicators the because defiled not bed

ה׳ משפטן.
mishpeten Hashem
judge Hashem

[5] Fier zich *(comport oneself)* in your derech free of chamdanut *(covetousness)*, being content with what you have, for He Himself

ה אייער ליבע זייט— אָן געלטגייציקייט; זייט צופרידן מיט דעם,
dem mit tsufriden zait geltgeitsikeit on zait libe eier
that with content be money avarice without be love your

וואס איר האט; ווארום ער אליין האט געזאגט:
gezogt hot alein er vorem hot ir vos
said has Himself He because have you which

איך וועל דיך אויף קיין פאל נישט פארווארפן,
farvarfen nisht fal kein oif dich vel ich
reject not case any on you will I

has said, LO ARPECHA V'LO E'EZVECHA *(I will never desert you, nor will I ever forsake you)*, [6] So that we say with bitachon, HASHEM LI my helper, LO IRA MAH YA'ASEH LI ADAM? *(The L-rd is my helper, I will not be afraid. What shall man do to me?)*

איך וועל אויך אויף קיין פאל דיך נישט פארלאזן.
farlozen nisht dich fal kein oif oich vel ich
leave not you case any on also will I

(דברים לא, ו.)
u la Devarim
6 31 Deuteronomy

ו אזוי, אז מיר קענען זאגן בטחון פול:
ful bitochen zogen kenen mir az azoi
full confidence say can we that so

דער האר (ג-ט   ) איז מיין העלפער,
helfer main iz Hashem har der
helper my is G-d L-rd the

איך וועל מיך נישט שרעקן;
shreken nisht mich vel ich
fear not me will I

וואס וועט א מענטש מיר טאן?
ton mir mentsh a vet vos
do me man a will who

(תהלים קיח, ו.)
u kich Tehilim
6 118 Psalms

[7] Remember your manhigim and be machshiv *(respect)* and mechabed *(honor)* those who spoke to you the dvar Hashem; and considering the toitzaa *(outcome)* of their derech, imitate their Emunah.

ז געדענקט אייערע מנהיגים , וועלכע האבן צו אייך גערעדט
geredt aich tsu hoben velche manhigem eiere gedenkt
spoken you to have who leaders your remember

ה׳ס ווארט; און טוט זיי נאך אין אמונה; קוקט זיך צו
tsu zich kukt emune in noch zei tut un vort h,s
to yourselves look faith in after them do and word Hashem's

צו דעם תכלית פון זייער לעבן.
leben zeier fun tachlis dem tsu
life their of purpose the to

[8] Yehoshua — Rebbe, Melech HaMoshiach, the same etmol, hayom, ul'Olamim.

ח יהושע / ישוע* המשיח איז דער זעלביקער נעכטן , און
un nechtn zelbiker der iz HaMoshiach Yeshua Yehoshua*
and yesterday same the is the Moshiach Yeshua Yehoshua

היינט, און אויף אייביק.
eibik oif un haint
eternal on and today

[9] Do not be carried away by various torot zarot; for it is tov for the lev to be

ט לאזט זיך נישט פארפירן פון פארשיידענע און פרעמדע
fremde un farsheidene fun farfiren nisht zich lozt
strange and various by be misled not yourselves let

תורות ; עס איז גוט , אז דאס הארץ זאל באפעסטיקט ווערן מיט
mit veren bafestikt zol harts dos az gut iz es turut
with be fortified shall heart the that good is it teachings

given chizzuk by the Chen v'Chesed Hashem, not by okhel through which those who were thus occupied were not benefited.

חסד , נישט מיט מאכלים; פון וועלכע די , וואס זענען זיך
zich zenen vos di velche fun machlim mit nisht chesed
themselves are who the which of foods with not grace

מיט זיי פארנומען , האבן קיין פעולה נישט געהאט.
gehat nisht feulh kein hoben farnumen zei mit
had not result any have occupied, busy them with

10 We have a Mizbe'ach from which those who serve the Mishkan have no right to eat.

י מיר האבן א מזבח , פון וועלכן די דינער פונם משכן
mshchn funem diner di velchen fun mizbeiech a hoben mir
Mishkan of the servants the which of altar a have we

האבן נישט קיין רעכט צו עסן .
esen tsu recht kein nisht hoben
to eat to right any not have

11 For the zevakhim whose dahm is brought into the Kodesh HaKodashim by the Kohen Gadol as a Kapparat HaChet are burned outside the makhaneh *(camp)*.

יא ווארום די קערפערס פון די בהמות , וועמעס בלוט דער כהן
koien der blut vemes beheimes di fun kerpers di vorem
kohen the blood whose beasts the of bodies the because

גדול האט אריינגעברענגט פאר לכפרת החטא אין דעם מקום
Makom dem in hchta lchfrt far araingebrengt hot godl
place the in the sin kaporah of for brought in has gadol

קדוש אריין, ווערן פארברענט מחוץ למחנה .
lmchnh mchuts farbrent veren arain kodesh
the camp outside burned were into holy

12 Therefore, Yehoshua also, that he might make the Am Brit kedoshim through his own dahm, suffered outside the sha'ar.

יב דערפאר האט אויך יהושע / ישוע* געליטן מחוץ לשער ,
lsher mchuts gelitn Yeshua Yehoshua oich hot derfar*
the gate outside suffered Yeshua Yehoshua also has therefore

כדי צו הייליקן דאס פאלק דורך זיין אייגן בלוט.
blut eigen zain durch folk dos heilikn tsu k'de
blood own His through people the make holy to so that

13 So then, let us go out to him outside the makhaneh, bearing the reproach of Rebbe, Melech HaMoshiach.

יג לאמיר דעריבער ארויסגיין צו אים אויסער דער מחנה און טראגן
trogen un mchnh der oiser im tsu aroisgein deriber lomir
wear and camp the outside Him to go out therefore let us

זיין חרפה .
cherpa zain
disgrace his

14 For we do not have here a lasting Ir HaKodesh, but we seek one to come.

יד ווארום דא האבן מיר נישט קיין בלייבנדיקע שטאט, נאר די
di nor shtot blaibendike kein nisht mir hoben do vorem
the but city lasting any not we have here because

צוקונפטיקע זוכן מיר.
mir zuchen tsukunftike
we seek future, forthcoming

15 By him, therefore, let us offer up a zevach todah to Hashem continually, that is, the fruit of our lips, giving hoda'ah *(confession)* to SHMO *(HIS NAME).*

טו לאמיר דעריבער תמיד מקריב זיין דורך אים א קרבן פון
fun korben a im durch zain makrev tomed deriber lomir
of sacrifice a Him through his offer always therefore let us

לויב צו ה׳ , דאס הייסט די פירות פון ליפן, וואס זענען
zenen vos lifn fun peires di heist dos Hashem tsu loib
do which lips of fruit the means that Hashem to praise

מתוודה צו זיין נאמען.
nomen zain tsu misvade
Name His to confess

16 But do not drift away from ma'asim tovim and sharing; for with such zevakhim Hashem is well pleased.

17 Obey your manhigim and submit to them; for they are being shomer over your neshamot, as those who have achraius *(answerability, accountability)* [to Hashem]. Let them do so with simcha and not with agmat nefesh, for that would not be profitable for you.

טז און פארגעסט נישט צו טאן גוטס און אויסצוטיילן (צו
tsu oistsuteiln un guts ton tsu nisht fargest un
to share and good do to not forget and

ארומעלייט); ווארום אזעלכע קרבנות זענען וואוילגעפעליק
voilgefelik zenen korbones azelche vorem oremelait
pleasing are sacrifices such because poor people

צו ה׳ . יז זייט געהארכזאם צו אייערע מנהיגים און
un manhigem eiere tsu gehorchzam zait Hashem tsu
and leaders your to obedient be Hashem to

אונטערטעניקט זיך (צו זיי); ווארום זיי וואכן איבער
iber vachn zei vorem zei tsu zich untertenikt
over watch they because them to yourselves submit

אייערע זעלן, ווי זיי וואלטן געהאט אפצוגעבן א חשבון ; כדי
k'de Kheshbn a optsugeben gehat volten zei vi zeln eiere
so that account an to give had would they as souls your

זיי זאלן דאס טאן מיט פרייד און נישט זיפצנדיק, מחמת דאס
dos machmas ziftsndik nisht un freid mit ton dos zoln zei
the because sighing not and joy with do the should they

דאזיקע איז פאר אייך אָן א נוצן .
nutsn a on aich far iz dozike
benefit a without you for is these

18 Daven tefillos for us, for we are persuaded that we have a clear matzpun *(conscience)* in everything, wishing to conduct ourselves commendably in all things.

יח זייט מתפלל פאר אונדזערטוועגן; ווארום מיר זענען זיכער ,
zicher zenen mir vorem undzertvegen far mispalel zait
certain are we because our sakes for pray be

אז מיר האבן א גוט געוויסן , און עס איז אונדזער פארלאנג אין
in farlang undzer iz es un gevisen gut a hoben mir az
in desire our is it and conscience good a have we that

אלעם צו פירן אן ערלעך לעבן.
leben erlech an firen tsu alem
life honorable an lead to all things

19 And I urge you all the more to do this, that I may

יט נאכמער בעט איך אייך צו טאן דאס דאזיקע, כדי איך זאל
zol ich k'de dozike dos ton tsu aich ich bet nochmer
shall I so that these the do to you I ask even more

גיכער צוריקגעגעבן ווערן צו אייך.
aich tsu veren tsurikgegeben gicher
you to be restored sooner

be restored to you more quickly.

20 Now the Elohei Hashalom, who brought up in the Techiyas HaMoshiach, HaRo'eh HaTzon HaGadol, through the Dahm Brit Olam, even Adoneinu,

כ און דער ג-ט פון שלום , וואס האט צוריקגעברענגט פון
fun tsurikgebrengt hot vos sholem fun Hashem der un
from brought back has who peace of G-d the and

די טויטע דעם גרויסן פאסטוך פון די שאף יהושען / ישוען*
Yeshuan Yehoshuan shof di fun fastuch groisn dem toite di*
Yeshua Yehoshua sheep the of shepherd great the dead the

אונדזער האר, דורך דעם בלוט פון דעם אייביקן בונד ,
bund eibikn dem fun blut dem durch har undzer
covenant eternal the of blood the through L-rd our

21 May He equip you with every ma'aseh tov in order to do His ratzon, working in us that which is well pleasing in His sight through Rebbe, Melech HaMoshiach Yehoshua, to whom be kavod l'Olemei Olamim. Omein.

כא זאל אייך מאכן שלמותדיק אין אלע מעשים טובים, צו טאן
ton tsu tovim ma'a'sim ale in shlmutdik machen aich zol
do to good deeds all in perfect be made you shall

זיין רצון , ווירקנדיק אין אייך דאס, וואס איז וואוילגעפעלן פאר
far voilgefelen iz vos dos aich in virkndik ratson zain
before well pleasing is which that you in working will His

אים דורך יהושע / ישוע* המשיחן , צו וועמען זאל זיין
zain zol vemen tsu HaMoshiachn Yeshua Yehoshua durch im*
be shall Whom to the Moshiach Yeshua Yehoshua through Him

כבוד לעלמי עולמים. אמן .
Omein olamim lelmi koved
Amen and ever forever glory

22 Now I urge you, Achim b'Moshiach, bear with this dvar hachizzuk, for indeed an iggeret I have written you bekitzur *(briefly, concisely).*

כב און איך בעט אייך, ברידער, אז איר זאלט אננעמען דאס
dos annemen zolt ir az brider aich bet ich un
the accept shall you that brothers you ask I and

ווארט פון שטראף רייד , ווארום איך האב געשריבן צו אייך א
a aich tsu geshriben hob ich vorem reid shtrof fun vort
a you to written have I because words admonishing of word

קורצן בריוו.
briv kurtsn
letter brief

23 Have da'as that our Ach b'Moshiach Timotiyos has been released, with whom if he comes shortly, I will see you. 24 Shalom greetings to all your manhigim and all the kedoshim. The ones from Italy send shalom greetings to you.

כג איר זאלט וויסן זיין , אז אונדזער ברודער טימאטעוס איז
iz Timotiyos bruder undzer az zain visen zolt ir
is Timoteus brother our that his know should you

באפרייט געווארן, מיט וועמען, אויב ער וועט קומען אין גיכן ,
gichn in kumen vet er oib vemen mit gevoren bafreit
a short time in come will he if whom with become set free

איך וועל אייך זען.
zen aich vel ich
see you will I

כד גיט אפ שלום אלע אייערע מנהיגים און אלע קדושים .
kedoishem ale un manhigem eiere ale sholem op git
kadoshim all and leaders your all peace up give

די , וואס זענען פון איטאליען, געבן אייך אפ שלום .
sholem op aich geben Italian fun zenen vos di
peace up you give Italy of are who the

כה זאל דער חסד זיין מיט אייך אלעמען. אמן .
Omein alemen aich mit zain chesed der zol
Amen all you with be grace the shall

25 Chen v'Chesed Hashem be with all of you.

© Artists for Israel
This work is licensed under a Creative Commons
Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International License.